नं. ५३०८

नाम. विषयता वादः
तैलंग देश लिपि:

× × × ×

पत्र सं. १८ —— सं. ×

विषय: वेदान्त शास्त्रं

विषयतावादः तैलिंगदेशलिप्याम्

५३०८

S 308
F. = 18

तैलंगुभाषा

साधविषयतावाद

१८

శ్రీరామచంద్రాయనమః॥ అత్ర సాధ్యవ్యాపకప్రతియోగితా ఇత్యత్ర వ్యాప్యవృత్తిదలానుపాదానే తాదృశత్వవిశిష్టధ్రువసత్వాభావస్యాపి సాధ్యవ్యాపకప్రతియోగితా
కతయా తాయా వదంతర్గతతయైవ నత్వస్యభసవిశిష్టపెతత్వవివరణే వఛేదెన త్రోదత్వవిశిష్టధ్రువత్వరూపప్రతియోగితావఛేదకావఛిన్నసామానాధికరణ్యవిరహాత్ తవ్యాప్తిరితి
౧ తసాధ్యవ్యాపకతావఛేదకరూపావఛిన్నప్రతియోగితాకత్వవిరహాదైవ నివేశితం సర్వేషామేవ సాధ్యవన్నిష్ఠాభావప్రతియోగిత్వం తదాదివిశిష్ట్యాభావప్రాభర్తరా
భావమాయసర్వేషామేవ సాధ్యవన్నిష్ఠాభావప్రతియోగితావపత్తేః న సాధ్యవన్నిష్ఠాభావప్రతియోగిత్వరూపవ్యాపకత్వప్రసిద్ధిః యది తు సాధ్యవన్నిష్ఠాత్యం
తాభావప్రతియోగితావఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణధర్మభిన్నధర్మవత్త్వం తథాచ తాదృశాభావవఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణభిన్నం యత్ర ఘత్వం ఘటత్వ ధ్రువస్య త్రవత్వ
సత్వాద్యవ్యాపకత్వప్రసిద్ధిరుచ్యతే తథాప్యేకయత్వస్యాపి నిరుక్తప్రతియోగితావఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణభిన్నతయా తద్ధ్రువత్వం యస్య బాధ్యేవాపి నిరుక్తసాధ్య
వ్యాపకప్రతియోగితాకత్వ ఇతి ఘటాభావమాదాయాసంభవేనాదత్వవిశిష్టధ్రువత్వాభావమాదాయ అవ్యాప్తిస్తాదనసన్నసందర్భేవిరోధాపత్తేః నచ ప్రతియోగి
వ్యధికరణసాధ్యవన్నిష్ఠాభావప్రతియోగిత్వం వ్యాపకత్వం ఏవంచ విశిష్ట్యాభావోభయాభావస్య సాధ్యవన్నిష్ఠత్వేపి ప్రతియోగివ్యధికరణత్వవిరహాన్న ప్రతి=
యోగివ్యధికరణసాధ్యవన్నిష్ఠాభావప్రతియోగిత్వస్య ప్రసిద్ధిరితి వాచ్యం ఏవం సతి ప్రమేయయుత్తాకారకత్వం చ జన్యజ్ఞానవిషయత్వాభావస్య ప్రతియోగి
వ్యధికరణసాధ్యవన్నిష్ఠాభావప్రతియోగిత్వేన తత్ప్రతియోగికత్వం చ జన్యజ్ఞానవిషయత్వాభావస్యాపి లక్ష్యత్వాపత్తేః తాదృశాభావమాదాయాలక్ష్యగ
సమన్వయసంభవే అత్రాపి లక్ష్యే ప్రతియోగివృత్తేరితి గ్రంథాసంగతి తావద్వక్తవ్యపత్తేః తత ఏవ గ్రంథకృతా ప్రయుక్తమితి తాదృశప్రతియోగివ్యధికరణ

ాపకత్వం సాధ్యాధికరణనిష్ఠాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం తత్ర భ్రమసాధారణ్యే చ తన్నిత్యం సాధ్యాధికరణేఽపి వేశని యత్కించిత్తథాభావతాదృశభావప్రతిబంధకత్వవ్యాపకత్వం
తాదృశబుద్ధౌ వైశిష్ట్యావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాయాం న సంభవతీతి న తాదృశభావేఽవ్యాప్తిరితి వాచ్యం తత్రాపి లాఘవవిశిష్టవ్యాపకరూపావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకవత్త్వాభావసమా
నాధికరణబుద్ధిత్వవద్రూపసత్ప్రతిపక్షేఽవ్యాప్తేః తాదృశసత్ప్రతిపక్షబుద్ధౌ వవత్త్వాభావధర్మికబుద్ధివ్యాపకతానిశ్చయవిశిష్టవత్త్వధర్మికబుద్ధిప్రకారకనిశ్చయత్వా
వచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాయా బుద్ధివ్యాపకవాన్ వవాద ఇతి బుద్ధేనోత్తరవత్త్వబుద్ధివ్యాపకవవత్త్వాభావ ఇతి బుద్ధేరసత్వాపత్తేః పదేన ప్రథమప్రతిబంధకతాఘటకం న శక్యతే
ఏవం తాదృశధర్మికబుద్ధిప్రకారకనిశ్చయవిశిష్టవవత్త్వాభావధర్మికబుద్ధివ్యాపకతానిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాయా బుద్ధివ్యాపకవవత్త్వాభావ ఇతి బుద్ధేనో
నె త్తరవత్త్వబుద్ధివ్యాపకవాన్ వవాద ఇతి బుద్ధేరసత్వాత్ తాదృశప్రతిబంధకతాయాః పరస్పరవ్యాపకత్వాద్ ద్వితీయప్రతిబంధకతాపి న తథా స్యాత్ పదేన ప్రథమప్రతిబం
ధకతాపి ఘటకం న శక్యతే ఏవం సాధ్యవ్యాపకీభూతప్రతిబంధకతాసామాన్యసంబంధేన వవత్త్వాభావవద్బుద్ధివద్వృత్తిబుద్ధిత్వవద్ధర్మవిషయకబుద్ధేన ఇవ నిరుక్తసత్ప్రతిపక్ష
బుద్ధేనైవ అనుమితిప్రతిబంధకత్వాభావాత్ తాదృశవిశిష్టధ్యయవిషయతాయాం ఘటయితేత్యుక్తౌ తాదృశవిశిష్టధ్యయవిషయతాయాం సత్ప్రతిపక్షవిషయతాభిన్నత్వం నివేశ్య
సత్ప్రతిపక్షేఽవ్యాప్తివారణసమన్వయః తథా బాధసమయాపేక్ష్యాః స్వాత్త్రః న చ తత్రాపి సాధ్యవ్యాపకప్రతిబంధకతాయాం సత్ప్రతిపక్షవిషయత్వాదవచ్ఛిన్నత్వం నివేశ్య సత్ప్రతి
పక్షేఽవ్యాప్తిర్వారణం సంగచ్ఛతే ఇతి వాచ్యం ఏవం సతి వవత్త్వాభావవద్బుద్ధివత్త్వమిత్రబుద్ధివద్వృత్తేఽతివ్యాప్తివారణం న సంభవతి తదా హి బుద్ధ్యాపేక్షితవవత్త్వాభావప్రకారకనిశ్చ
యవిశిష్టవవాదధర్మికబుద్ధిప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాయాః స్వాత్మం బుద్ధివ్యాపకవవత్త్వాభావసమానాధికరణబుద్ధివద్ధర్మవిషయతాయా అపి బుద్ధ్య
వచ్ఛిన్నప్రకారతానిరూపితవవాదత్వావచ్ఛిన్నవిశేష్యతాత్వేన స్వవిశేషణత్వాత్ యథా త్వాపేక్షితవత్త్వాభావత్వాన్నిశ్చయసంబంధితధర్మనిష్ఠప్రకారతానిరూపితాయా

౧

జ్ఞానె ప్రకృతానుమితినిరూపితతాయా నిరవచ్ఛిన్నవహ్న్యాదత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాకవిశేష్యతాకవహ్న్యభావప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాతత్వావచ్ఛేదకీభూతా యా
భూతి తావచ్ఛిన్నజాతినిష్ఠావచ్ఛేదకతాకవిశేష్యతాకవహ్న్యభావప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతా తస్యాః స్వతావచ్ఛేదకతాదృశజ్ఞానె స్వావ్యాపకీభూతప్రతిబం
ధకతాశూన్యత్వ సంబంధెనానుమితిప్రతిబంధకత్వం న వా సంబంధఘటకీభూతస్వావ్యాపకప్రతిబంధకతాయాం ప్రకృతానుమితినిరూపితత్వనివేశనప్రయోజనమస్తి
ఎవం విశేష్యాంతరాఘటితత్వనివేశనముపఫలం మెయత్వవిశిష్టవన్న వ్యభిచారవిషయకనిశ్చయెం వ్యభిచారజ్ఞానత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాం యా అవ్యాపకీభూతా
2 యా వ్యభిచారెణానె మెయత్వవానితి జ్ఞాననిరూపితవ్యభిచారధర్మికమెయత్వప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతా తస్యాః తత్వచ్ఛిన్ననిరుక్తసంబంధెన
ప్రకృతానుమితిప్రతిబంధకత్వాపత్తిరితి యదూపావచ్ఛేదెన మెయత్వవిశిష్టవ్యభిచారత్వస్యాధారణాం న సంభవతి అతొ మెయత్వవిశిష్టవ్యభిచారె అతివ్యాప్తి వారణా
దితి వెదత్ర కెచిత్ వహ్న్యాదౌ వహ్నిమత్వానేదవా ధూమాదిష్వత్రయత్ర వహ్న్యభావవాన్ ధూమవాన్ అభావవానితి జ్ఞానపూర్వం తత్తు రతొ వా వహ్న్యభావవిశిష్టవహ్న్యాదవిషయ
కం జ్ఞానం సంభవతి నాన్యథా కింతు ఏవం విశిష్టైన గుంభూపృం జ్ఞావగావా అభావత్వెన ఘటయావగావా వహ్న్యభావవాన్ వహ్న్యాద ఇతి భ్రమాత్మకజ్ఞానెనెవ వాన్య
థాత తవహ్న్యభావవిశిష్టవహ్న్యాదిరూపబాధవిషయకనిశ్చయయుర్యా యా తాదృశభ్రమసాధారణప్రతిబంధకతా తస్యా అవ్యాపకతాయా వహ్న్యాదధర్మికధూమవ
౩ ప్రకారకబుద్ధిత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబధ్యతానిరూపితవహ్న్యభావావచ్ఛేదెన ధూమాభావప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నవిప్రవహ్న్యాదధర్మికవహ్న్యభావప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛి
న్నప్రతిబంధకతా తస్యా దృశవిశిష్టవిషయకనిశ్చయ ఘటాత్ర సత్వాత్ తవహ్న్యభావవద్వృత్తౌ అవ్యాప్తిః తాదృశభ్రమాత్మకజ్ఞానస్య నిరుక్తసంబంధెనఖ్యాతప్రతిబంధకతా
వెత్యపి తత్ర వహ్నిన భావవిశిష్టవహ్న్యాదత్వావచ్ఛిన్నవిషయతాయా అసత్వాపతె భ్రమాత్మకజ్ఞానత్వాదాయాపి తత్ర లక్ష్యాగమనె సంభవాత్ న మతకీయుక్తత్వం తస్యాపర.

ఘటశ్చ భూలవద్వృత్తికాలీనవహ్నిమత్తాత్ బుద్ధిం ప్రతి భూలావచ్ఛేదేన భూలవద్వృత్తికాలీనవహ్న్యభావప్రకారకనిశ్చయత్వేనైవ ప్రతిబంధకత్వం న తు భూలావచ్ఛేదేన భూలవద్వృత్తికాలీనవహ్న్య
భావప్రకారకనిశ్చయవిశిష్టత్వాదథ ఘటశ్చ భూప్రకారకనిశ్చయత్వేన గౌరవాత్ తథాపి తాదృశప్రతిబంధకతాయా అసాధ్యవ్యాపకత్వభూతప్రతిబంధకతాకూటస్య సంబంధేన భూలా
వచ్ఛేదేన భూలవద్వృత్తికాలీనవహ్న్యభావవిషయకనిశ్చయే సత్త్వాత్తత్ర భానుమితిప్రతిబంధకతాయా అసత్త్వే తు భూలావచ్ఛేదేన భూలవద్వృత్తికాలీనవహ్న్యభావస్యాపి దోషతాపత్తే
రితి తాదృశవిశిష్టద్వయయాఘటితత్వనివేశనం న చ విశిష్టద్వయయాఘటితత్వనివేశేపి యత్తాదృశవిశిష్టవిషయకనిశ్చయవిశిష్టయత్తాదృశవిశిష్టవిశేషయకనిశ్చయత్వవ్యాపకానుమి
తిప్రతిబంధకతానతిరిక్తవృత్తిబుద్ధిత్వనైకశాల్యేన వహ్నిత్వప్రతిబంధకతానవచ్ఛేదకభూతతాదృశవిశిష్టద్వయవిషయకతాకూటస్య ప్రతితివిషయకత్వస్యైవ నిరుక్తవిశిష్ట
తవ ద్వయాఘటితత్వమిత్యస్య సాధ్యఘటితత్వం అన్యథా వహ్న్యభావవిశిష్టవిషయకనిశ్చయవిశిష్టవహ్న్యభావవద్వృత్తివిషయకనిశ్చయత్వస్యాపి తాదృశానుమితిప్రతిబం
ధకతాదృశవిశిష్టద్వయవిషయతాకూటస్య ప్రతితివిషయకత్వస్య వహ్న్యభావవద్వృత్తేరసత్త్వాదసంభవః ఏవం విధినివేశనే వహ్న్యభావవత్త్వవిశిష్టవిషయకత్వవహ్న్యభావ
వద్వృత్తివిషయకత్వయోరాభ్యాం నైకశాల్యేన వహ్న్యనుమిత్యాపాదకత్వే వహ్నిప్రకారకబుద్ధిత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబధ్యతానిరూపితప్రతిబంధకతావత్స్యాపాదకత్వేన భిన్న
నైకశాల్యేన వహ్న్యనుమితిప్రతిబంధకతానవచ్ఛేదకానాం తాదృశవిశిష్టద్వయమాత్రవిషయతా కిం తు భూలావచ్ఛేదేన వహ్న్యభావభూలవద్వృత్తిత్వఏతదుభయవిషయత్వైవ తథా చ ప్రతితివిష
యత్వం బాధేప్యస్తీతి లక్షణసమన్వయః ఏవం బాధాభావేపి వహ్నినిష్ఠప్రవహ్న్యభావచ్ఛేదేన వహ్న్యభావప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాయా అభిన్ననైకశాల్యేన వ
హ్నిత్వతయా ఏవం వక్తవ్యాభూలవద్వృత్తికాలీనవహ్నిమానిత్యత్ర భూలావచ్ఛేదేన భూలవద్వృత్తికాలీనవహ్న్యభావవిషయతాయా అభిన్ననైకశాల్యేన వహ్న్యనుమితిప్రతిబంధకతానవచ్ఛే
దకత్వం కిం తు ప్రత్యేకమేవ విషయతానాం తథా చ ప్రతితివిషయత్వస్య వహ్న్యభావచ్ఛేదేన వహ్న్యభావే భూలావచ్ఛేదేన తాదృశవహ్న్యభావే సత్త్వాదతివ్యాప్తిస్తాదవస్థ్యమితి వా

౩

అపివిశేష్యతాయాం వ్యాపకతావచ్ఛేదకధర్మదర్శనవిధయా అవచ్ఛేదకత్వాత్ తద్ధర్మికబులప్రకారకనిశ్చయవిశిష్టబులాభావచ్ఛేదేన వహ్న్యభావప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతా
3 యాం సత్ప్రతిపక్షవిషయత్వానవచ్ఛిన్నత్వేపి తత్ప్రతిబంధకతావ్యాపకత్వవిరహాత్ తాదృశనిశ్చయనిరుక్తసంబంధేన ప్రథమప్రతిబంధకతావిరహేపి స్వవ్యాపకభూ
తసత్ప్రతిపక్షవిషయత్వానవచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాశ్రయజ్ఞానత్వసంబంధేన ద్వితీయసత్ప్రతిబంధకతావత్త్వస్య వహ్న్యభావవద్బులవద్వృత్తిబులవద్ధ్రదవిషయకనిశ్చయ
సత్వాదితి యదివప్రతిపో తు వ్యాపకసాధ్యాభావసమానాధికరణత్వప్రకారకత్వముక్తంస్నసత్ప్రతిపక్షతా కింతుపొత్తెషుయత సాధ్యాభావాభావవద్వృత్తిముక్తంస్నేవ
సత్ప్రతిపక్షతాతథా ప్రతిబంధకతాయాం సత్ప్రతిపక్షవిషయత్వానవచ్ఛిన్నత్వనివేశస్య ప్రయోజనాభావాత్ వహ్న్యభావవద్బులవద్వృత్తి బులవద్ధ్రదే అతివ్యాప్తిరితి చ
న్నేతి తథాప్యేతాదృశనివేశే అభావప్రావహ్న్యభావానిత్యాదౌ సంయోగసంబంధేన వహ్న్యాయత్త్రసాధ్యతా తత్ర సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాసంబంధేన వహ్న్య
భావస్యాపాతత్వాభాసత్వాపత్తిః తత్ర అభావత్వధర్మికతావచ్ఛేదకసంయోగసంబంధేన వహ్న్యాపత్త్రాబుద్ధిం ప్రతి సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాసంబంధేన
వహ్న్యవచ్ఛేదేన సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నవహ్న్యభావప్రకారకనిశ్చయత్వేన అభావత్వధర్మికతావచ్ఛేదకసంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాసంబంధావచ్ఛిన్న
వహ్నిప్రకారకత్వప్రయుక్తేన ప్రతిబంధకత్వం న తు నిరుక్తసంబంధేన వహ్న్యవచ్ఛేదేన సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకవహ్న్యభావప్రకారకనిశ్చయవిశిష్టఅభావ
౩ త్వధర్మికతావచ్ఛేదకసంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాసంబంధేన వహ్నిప్రకారకనిశ్చయత్వేన గౌరవాత్ తథా చ స్వవ్యాపకప్రతిబంధకతాశ్రయజ్ఞానత్వసంబంధేన
సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాసంబంధేన వహ్న్యవచ్ఛేదేన సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నవహ్న్యభావప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాయా ఆశ్రయవహ్న్య
వచ్ఛేదేన వహ్న్యభావవిషయకజ్ఞానస్య తత్త్వే వక్తవ్యే బులవద్ధ్రదకాలీనవహ్న్యావృత్తిత్వాత్ తత్ర బులావచ్ఛేదేన బులవద్ధ్రదకాలీనవహ్న్యభావస్యాపాతత్వాపత్తిః ఇవాలదధ

ధర్మతానతిరిక్తవృత్తిజలవద్ధ్రదతావచ్ఛిన్నవిషయతాయా నిరుక్తవిశేషణత్వంయా కల్పం తత్రతాపద్ధర్మాన్తప్రతీతివిషయతావస్య వహ్న్యభావవజ్జలాదిమద్వృత్తి
జలవద్ధ్రదే అసత్త్వాత్॥ ఏవమప్రామాణ్యా వహ్నిమానిత్యత్ర వహ్న్యవచ్ఛేదేన వహ్న్యభావేపి నాతివ్యాప్తిః పర్వతో వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ వహ్న్యభావవద్ధ్రదవిషయతా:
యా అనుమితిప్రతిబంధకతానతిరిక్తవృత్తిత్వేపి తాదృశవిశిష్టవిషయతాయా అనుమితిప్రతిబధ్యతానవచ్ఛేదకత్వవిరహాత్ న నిరుక్తోభయవిశేషణతాత్రాం
త్రాతేతి వహ్న్యభావవద్ధ్రదవిషయతాయాస్తాదృశవిశిష్టవిషయపదేన ధారణాసంభవాన్నాసంభవః ఏతత్త్వప్నాతేతదాయాదౌ •శతాన్యతరననుగతత్వేనప్రాతస్వికర
రూపేణాభావానాం నివేశనియతయా వహ్న్యభావవజ్జలవద్వృత్తిజలవద్ధ్రదే వహ్న్యభావవజ్జలవత్త్వాత్ జలవద్ధ్రదే వహ్న్యభావవజ్జలవద్వృత్తిప్రమేయత్వే
వజ్జలవద్ధ్రదే అతివ్యాప్తివారణార్థం తాదృశవిశిష్టవిషయతానామభావత్వరూపానివేశాదతివ్యాప్తివారణమపేక్ష్య జలావచ్ఛేదేన వహ్న్యభావవజ్జలవద్ధ్రదత్వద్విశి
ష్టత్వవిషయతాశూన్యత్వస్య ప్రతీతానివేశతాదృశవిశిష్టత్వవిషయత్వయుక్తపదార్థమాత్రే అతివ్యాప్తివారణాన్నైవలఘుత్వాదితి సూచయితుం నిరుక్తవిశిష్టవి
షయవిశేషయతాఘటితనివేశనం నను సాధ్యవ్యాపకీభూతప్రతిబంధకతాశూన్యత్వస్య బుద్ధినివేశనేకథమవ్యాప్యకీభూతవిషయతాశూన్యత్వస్య వైయర్థ్యం తద్ధర్మా
దతావచ్ఛిన్నవిశేష్యకత్వవిశిష్టప్రకారతాబుద్ధిత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబధ్యతానిరూపితతాయా వాదతావచ్ఛిన్నధర్మితకభూతిప్రకారకనిశ్చయవిశిష్టభూతిమత్త్వావచ్ఛేదేన వహ్న్యభావ
వప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాసాధ్యవ్యాపకప్రతిబంధకతాశూన్యత్వసంబంధేన తద్వత్త్వస్య వత్రాదౌ భూతిమానితి బుద్ధానానమానతావేన భూతిమాన్యవహ్న్య
భావవానితిబుద్ధౌ నేపి సత్త్వాత్ తత్రానుమితిప్రతిబంధకతావిరహాణాం తత్తత్తాదవస్థ్యాత్ ఏవం పర్వతో వహ్నిమాన్ వహ్న్యభావవజ్జలాదిమత్త్వాత్ నధూమాదిత్యత్రవత్తి
దధర్మికవహ్న్యభావవజ్జలాదిమత్త్వాత్ నధూమా వహ్న్యభావప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నాంయాః స్వరూపాశక్తిప్రతిబంధకతాతద్వ్యాపకప్రతిబంధకతాశూన్యత్వస్య భూతిమా

౮

వన్నంయాదృశవిశిష్టవిషయకనిశ్చయవిశిష్టయాదృశవిశిష్టవిషయకనిశ్చయత్వమనుమితిప్రతిబంధకతానతిరిక్తవృత్తిప్రత్యక్షతానుమితిప్రతిబధ్యతానవచ్ఛేదకత్వవిశి
ష్టప్రత్యక్షతానుమితివిరోధ్యనుమితిజనకతానవచ్ఛేదకత్వవిశిష్టయాదృశవిశిష్టత్వయవిషయతాత్మకాన్యప్రకారతావిషయత్వస్యవివక్షితత్వాత్తథాచబా
ధప్రత్యక్షదెలావవహ్నిభావవానితిభ్రమానియమాయాఽవవహ్నిభావత్వవిశిష్టవిషయతాయాఽవవహ్నిభావప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాయాఅవిభ్రమాశై-
షాభ్నవహ్నిమత్వయావవహ్నిపక్షైదెనవహ్నిభావవిషయతాయాఃభూయావచ్ఛేదెనభూలవత్త్వదకాలీనవహ్నిభావవత్త్వదతావహ్నిమన్నవిషయతాతయోరనుమితిప్రతిబధ్య
తానవచ్ఛేదకత్వవిరహాన్నసత్ప్రతిపక్షపవహ్నిభావవాన్భ్రమవాన్పర్వత ఇతి భ్రమానియమ్యపరావవహ్నిభావత్వవిశిష్టవిషయతాయాఅవవహ్నిభావవాన్పర్వతఇత్యా
వహ్నిమన్నవిషయతాతయోఃప్రత్యక్షతానుమితివిరోధ్యనుమితిజనకతానవచ్ఛేదకత్వవిరహాత్తాదృశవిశిష్టత్వయవిషయతాపదేనతాసాంధారణంనసంభవతికింతు
న్నాభసాంవిషయతానామతెలానతత్రోవ్యాప్తిఃఅభావప్రావవహ్నిమానితిపత్రవహ్నిత్వవిశిష్టవిషయకనిశ్చయవిశిష్టవహ్నిపక్షైదెనవహ్నిభావవిషయకనిశ్చయత్వ-
స్యానుమితిప్రతిబంధకతానతిరిక్తవృత్తిత్వంయాతాదృశవిశిష్టత్వయవిషయతాయాఃప్రత్యక్షతానుమితిప్రతిబధ్యతానవచ్ఛేదకత్వవిరోధ్యనుమితిజనకతానవచ్ఛేదక
త్వంయోఃపసత్వాత్తాదృశవిశిష్టత్వయవిషయతాపదేనతయోరేవధారణం(ఏవంపర్వతొభూవత్త్వదకాలీనవహ్నిమానితిపత్రతాదృశవిశిష్టత్వయవిషయతాపదేనవహ్ని
త్వవిశిష్టవిషయకత్వభూలవత్త్వదకాలీనవహ్నిభావవిషయత్వయోరేవధారణంసంభవతితాదృశవిశిష్టత్వయవిషయతాశూన్యప్రతీతివిషయత్వస్యవహ్నిపక్షైదెన
వహ్నిభావేభూలావచ్ఛేదెనతాదృశవహ్నిభావేబాసత్వాన్నాతివ్యాప్తిః యద్యప్యేవంయాదృశవిశిష్టవిషయకనిశ్చయత్వేనసనుమితిప్రతిబంధకతానతిరిక్తవృత్తిత్వనిరుక్త
విశేషణత్వాంతతాదృశవిశిష్టవిషయతాశూన్యప్రతీతివిషయత్వస్యపక్షైకవహ్నిభావవత్త్వలాదిమవృత్తిభూలవత్త్వేఅతివ్యాప్తివారణంసంభవతిఅనుమితిప్రతిబం

తద్విశిష్టపక్షధర్మతావిషయకజ్ఞానత్వవ్యాపకతానిరుక్తజ్ఞానే విశిష్టాన్వయాశ్రయప్రతిబంధకతాయాం తత్పక్షధర్మజ్ఞానత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకత్వే తద్వ్యాపకతాయా ఏవ
యత్తద్ధర్మికపక్షధర్మతాప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాతద్ఘటానన్వయత్వస్యాపి యత్తద్విశిష్టపక్షధర్మతావిషయకనిశ్చయే సత్త్వాత్ తాదృశవిశిష్టపదే నైవ యత్తద్విశి
ష్టపక్షధర్మతావిషయకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాకం న సంభవతి ఏవం చ తత్ర తదభావవ్యాప్యవాన్ ధూమాదిమత్ పర్వతశ్చ ఇత్యాది తదభావవ్యాప్యవిశేష్యకవహ్న్యభావప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నాయాః ప్రతిబంధకతా
తద్వ్యాపికాయాం ధూమాభావవిశిష్టపక్షధర్మికవహ్న్యభావప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతావిస్వాభావమాన్ పర్వతో వహ్న్యభావవానితి జ్ఞానే సత్త్వాత్ అభావవ్యాప్య
వహ్న్యభావవానితి జ్ఞానం నిరుక్తసంబంధేన ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకమితి తత్ర తదభావవ్యాప్యవహ్న్యభావవానితి జ్ఞానే ఏవ తదనుమితిప్రతిబంధకతాసత్త్వాత్ తద్వహ్న్యభావవత్త్వేః
పక్షతాగమనం ఏవం చ తదభావవ్యాప్యవద్విశేష్యకాభావప్రకారకధూమాదిమత్త్వప్రత్యయవిశిష్టజలాభావవిశిష్టస్య తత్ర సత్త్వాత్ ప్రతిబంధకతానవచ్ఛిన్నాభావవజ్జలాది-
మద్వృత్తిత్వజలవద్వృత్తితావచ్ఛిన్నవిషయకనిశ్చయత్వవ్యాపకతా తద్విశిష్టజ్ఞానే విశిష్టాన్వయాశ్రయప్రతిబంధకత్వే తత్ స్వాశ్రయ నిరుక్తసంబంధేన వహ్న్యభావవజ్జలాదిమద్వృ
త్తిజలవద్వృత్తివిషయకనిశ్చయే సత్త్వమితి ప్రాగేవోపపాదితం వస్తుతస్తు స్వావ్యాపకతా ఘటితప్రతిబంధకతానవచ్ఛేదకఘటితవిరోధ్యనుమితిజనకతానవచ్ఛేదకఘటితవిషయతా
ఘటానన్వయసంబంధేన ప్రకృతానుమితినిరూపితయా ప్రతిబంధకతయా విశిష్టానాం వర్ణనాయాం పూర్వోక్తజ్ఞానానాం నిరుక్తజ్ఞానవృత్తితద్విశిష్టయా తథా పావచ్ఛిన్నవిషయతావ్యా-
పకప్రకృతానుమితినిరూపితతత్ప్రతిబంధకతా తత్తథా పవత్త్వమేవ వాచ్యం ప్రాసంగికస్వాదర్శనే లక్షణం ఏవం చ జ్ఞానే గదాధరోక్తనిశ్చయవిశేషణమప్యఫలం తత్ర దోషావిష్ట
మాన్యత్వవ్యాప్యకారకనం శయాలు అనుమితి నిరూపితా ప్రతిబంధకతా తద్వ్యాపక ఘటితా యథా పర్వతో ధర్మికవహ్న్యభావప్రకారకబుద్ధిత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబధ్యతానిరూపిత
తద్ధర్మికవహ్నిప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతావిషయకఘటితవిషయతాయాః సత్త్వాత్ సంశయాద్యవిషయత్వాపత్తిరిత్యలం విస్తరేణ ఇతి త్రిషగ్రంథః సమాప్తః

సమవాయేనాభావవానితి జ్ఞానే న తావత్తత్ర ధూమసమితి ప్రతిబంధకతాయా అసత్తాదవచ్ఛిన్నాభావవత్వ్రుదరూపత్వాదిఅవ్యాప్తిస్తాదవస్థ్యం ఏవం ధూమవ్యభిచారివహ్నిమాన్నుర్ద్ధ
ధూమవాన్పర్వతోరిత్యత్రమేవయత్వం వాన్నుర్ద్ధవహ్ని భావవాన్ వెంయత్వం వాం స్తుభూమవ్యభిచారివహ్నిరితిబుద్ధౌ నవృత్తిర్యయా మెయతాచ్చవచ్ఛేదే నధూమాభావప్రకారకత్వస్య
యవిశిష్టధూమావ్యభిచారివహ్నిధర్మికత్రమెయత్వప్రకారకనిశ్చయత్వాచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాతస్వాచ్ఛ నిరుక్తసంబంధేన ప్రమెయత్వవిశిష్టధూమావ్యభిచారివహ్ని
విషయకనిశ్చయేన తావత్తత్ర ధూమసమితి ప్రతిబంధకతాయా అపిన తావత్ మెయత్వవిశిష్టధూమవ్యభిచారివహ్నావతివ్యాప్తివారణ కథం విశిష్టాంతరఘటితత్వమ
పితత్వమపి న వశనియభంసాచ్చవచ్ఛిన్నానిరూపితవిశిష్టవిషయతాచ్చనవచ్ఛిన్నత్వం ప్రతిబంధకతాయాం దేయం తథాచ నేత్థం తస్య ఘైర్యపృథక్ విముక్తం ఏవం వహ్నిధూమావహ్ని
త్ర ధూమానేవవత్వాభావవబన్ధులాదివపృవృత్తిర్మెయత్వవిశిష్టబలాభావాదితస్యవహ్నేర్భావబన్ధులాదిమదవృత్తిర్మెయత్వవిశిష్టజలప్రకారకపర్వతవిశేష్యకనిశ్చయత్వా
వచ్ఛిన్నాయా స్వరూపాసిద్ధిప్రతిబంధకతాతదవ్యాపికాబలావచ్ఛేదేనవహ్నేర్భావప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతా ఇతిసాధ్యవ్యాపకత్వఘటితప్రతిబంధకతా-
శూన్యత్వసంబంధేన స్వరూపాసిద్ధిప్రతిబంధకతాయా ఏవ నిరుక్తనిశ్చయేన తావత్తత్వాభావవబన్ధులాదిమదవృత్తిర్బలవత్పురోధ తివ్యాప్తివారణత్వం విశిష్టత్వయా
ఘటితత్వమవశ్యం నివేశనీయమితి కథం తస్యాపి ప్రైవంవత్పృథక్ మితి చెన్న సాధ్యవ్యాపకఘటితప్రతిబంధకతాశూన్యత్వసంబంధేన ప్రకృతానుమితినిరూపితయత్కించి
బంధకతావిశిష్టాయా దృశవిశిష్టవిషయకనిశ్చయత్వవ్యాపికాకృతానుమితినిరూపితతత్ప్రతిబంధకతాదృశవిశిష్టత్వం హేతుదోషత్వమిత్యన్యత్రోద్ధతికారా
త్రవిశేషాంతరఘటితత్వే స్యగదాధరోపాధ్యాయకఘటితవిషయతాశూన్యత్వస్యవిశిష్టత్వం గౌరవంయత్వనస్యవైయర్థ్యం తదుదాహరణవత్తదావాదమెయః

కేనచిద్రూపేణ విశ్రయత్వవ్యాపకతత్వం అనుమితినిరూపితప్రతిబంధకతాయామప్యస్తి తం నిరుక్తసంబంధావచ్ఛిన్నభేదప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం తు బాధధర్మికప్రమేయత్వప్రకా
రకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాయాం ప్రసిద్ధం । తదన్యభేదకత్వం తు బాధప్రతిబంధకతాయామక్షతమేవేతి తత్ర కల్పే పర్వతో వహ్నిమానిత్యాదిసత్ప్రతిపక్షే
సముత్పన్నేయమయమితి ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకఘటితవిషయతాయాం విరోధ్యనుమితిజనకతావచ్ఛేదకత్వం నివేశ్యతే తదా వహ్న్యభావవిశిష్టజలవ్యాపకవహ్న్యభావవస
మానాధికరణజలవిశిష్టవత్త్వాదేరితి వ్యాప్తేః తాదృశబుద్ధేనస్య బాధనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతావ్యాపకసత్ప్రతిపక్షవిషయకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతా
వచ్ఛేదకఘటితవిషయతాయా ఏవ సత్త్వాదితి నిరుక్తసంబంధేన బాధప్రతిబంధకతావత్త్వం నిరుక్తవిశిష్టవిషయకబుద్ధేరక్షతమేవేతి న తయోర్విశిష్ట్యం తరాఘవం
తత్త్వం నివేశనీయమపి చేదనుగమే తత్తద్బాధరూపపరిష్కారపక్షే వస్తుతస్తు అన్యతాదృశసిద్ధాంతః । వస్తుతస్తు కీర్తిప్రభృతిఘటితావచ్ఛేదకవిశేషాంతరాఘవం తత్
ప్రసాధ్యకత్వాయ ఏతాదృశలాఘవశతివమనాదృత్య అవ్యాపకఘటితవిషయతాశూన్యత్వే నివేశనం విశిష్టద్వయాద్యులఘుతయా తస్యనివేశనం పాఠేన నవ్యేత మతిరేతాదృశగారవ
వలతిమనుసారేణవిశిష్యాంత్రరాఘవం తత్తత్ప్రసాధకత్వేనం సంభవాదితి ॥ అయం తత్ర వహ్న్యభావవాన్నయం భావవానితి జ్ఞానపూర్వం పర్వతో వహ్న్యభావవాన్
తి జ్ఞానం జాతం తత్ర తస్యబాధే అవ్యాప్తిరితి చేన్నయం తత్ర స్వవ్యాపకఘటితప్రతిబంధకతాయాం జ్ఞానస్యేశివ్వస్య నవచ్ఛిన్నత్వం నివేశ్యతే తదా తాదృశత్వప్రవిశేషేనావ్యా
ప్తేః కిం తు పర్వతో జాతత్వభావవానిత్యాదా జాతివదరూపబాధే అవ్యాప్తిః జాతిమాన్ జాతిమానితి జ్ఞానే అవ్యాపకఘటితప్రతిబంధకతాశూన్యత్వసంబంధే
న బాధప్రతిబంధకతావత్త్వం సంభవతి జాతిమాన్ జాతిత్వభావవానితి జ్ఞానస్య హేయత్వతయా జాతిత్వావచ్ఛిన్నప్రకారతానిరూపితజాతిత్వావచ్ఛేదకతావిశేష్యతాయాః
కస్యాపి ప్రతిబంధకతానవచ్ఛేదకత్వాత్తస్మిన్ జ్ఞానే జాతిమత్త్వవత్త్వావచ్ఛిన్నవిషయతాసత్త్వాత్ప్రత్యేతానుమితిప్రతిబంధకతాయా అభావేన తద్విధిత్వవ్యాపకఘటితవిషయ

పత్రామోవపన్నిమానిశ్చిత్రఖలవ్యాపకవవ్యాభావసమానాధికరణఖలవత్తద్రూపసత్ప్రతిపక్షవిషయకనిశ్చయేఽపివవ్యాభావధర్మికఖలవ్యాపకతానిశ్చయవిశిష్టవహ్నిధర్మికఖప్రకార
కనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతావ్యాపకవహ్నిధర్మికఖలప్రకారకనిశ్చయవిశిష్టవహ్నిభావధర్మికఖలవ్యాపకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాయాసత్త్వేఽప్యేవంప్రాగుక్తవ్యభి
తియన్నప్రతిబంధకతావ్యాపకపౌగుక్తత్రితయప్రతిబంధకతాయాసత్త్వేఽపి తాదృశప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకీభూతాయాఃవిరోధినసుమితిజనకతానవచ్ఛేదవిషయ
తాతదుత్తవన్నసత్ప్రతిపక్షవిషయకజ్ఞానేవిరహాన్నిరుక్తసంబంధేనఅనుమితిప్రతిబంధకతావత్త్వంసత్ప్రతిపక్షజ్ఞానేబాధితమేవేతినప్రాగుక్తసత్ప్రతిపక్షేవ్యాప్తి
రపీతిప్రతిబంధకతాయాంయత్తదుత్తవనివేశనాననుగమఅనుగమప్రకారేణవారయితుంశక్యతే। యద్రూపావచ్ఛిన్నవిషయకనిశ్చయవృత్తిత్వేసతియద్రూ
పావచ్ఛిన్నవిషయకనిశ్చయనిష్ఠభేదప్రతియోగితానవచ్ఛేదికాప్రకృతానుమితినిరూపితప్రతిబంధకతాతద్రూపవత్త్వమిత్యర్థః॥ నిశ్చయవృత్తిత్వంతుసాధ్యవ్యాపకీ
భూతప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకీభూతవిషయతాశూన్యత్వసంబంధావచ్ఛిన్నంగాలవత్వంభేదప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వంచసప్తనిష్ఠప్రవేశేదకతాకేఖిలవత్త్వసంబంధావచ్ఛిన్న
త్వావచ్ఛిన్నసినిష్ఠవచ్ఛేదకతావస్యభావదత్త్వసాధ్యవ్యాపకీభూతవిషయతాశూన్యత్వమేతదుభయాధికరణత్వంసంబంధేన।వహ్నిభావవజ్జలాదిమత్వవృత్తిఖలవత్త్వ
దవిషయకనిశ్చయేయాఅనుమితినిరూపితప్రతిబంధకతావత్త్వే।మేయత్వవిశిష్టవ్యభిచారవిషయకనిశ్చయేయాఅనుమితినిరూపితప్రతిబంధకతావత్త్వ
తేసానసాధ్యవ్యాపకీభూతప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకీభూతవిషయతాశూన్యత్వసంబంధేనేతితయోర్న్యూనవృత్తిదాసః॥ పత్రామోవపన్నిమానిత్యాదావవహ్నిభావవత్త్వదాదిరూ
పేణూషవిషయకత్వస్యభూతిమాన్యవహ్నిభావవానితిజ్ఞానేసత్త్వేఽపితత్రానుమితినిరూపితప్రతిబంధకతాయాసత్త్వేఽపితత్రసాధ్యపకీభూతప్రతిబంధకతావచ్ఛేదక
భూతవిషయతాశూన్యత్వసత్త్వేఽపిసాధ్యభావవత్త్వవిరహాన్నిరుక్తోభయసంబంధావచ్ఛిన్నసప్తనిష్ఠావచ్ఛేదకతాకభేదవత్త్వసంబంధేనయదుత్రపావచ్ఛిన్నవిషయ

తాభావవ్యాపకప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకీభూతవిషయతాశాలిన్యత్వసంబంధేన బాధప్రతిబంధకతాయా అప్రసిద్ధత్వాత్ ॥ ఏవం చ సాధ్యవ్యాపకత్వమపి సాధ్యవచ్ఛేదకీభూతవి
షయతాశాలిన్యత్వసంబంధేన సాధ్యాభావం అన్యథావచ్ఛిన్నాయాం వహ్నౌ తైలాద్యనుమితౌ తత్ప్రకారకప్రత్యక్షే సామగ్రీవిధయా పర్వతవిశేష్యకవహ్నిప్రకారకజ్ఞానత్వావచ్ఛిన్నప్రతి
బంధకతాయాః సాధ్యప్రత్యక్షే వ్యాపారాదేనాన్యబాధబుద్ధినైసత్వాత్ తాద్విధప్రతిబంధకతావ్యాపకత్వయా తదవచ్ఛేదకీభూతవిషయతాశాలిన్యత్వస్య బాధబుద్ధిసాధ్య
పి బాధాభావాప్రసిద్ధిః సమానాకారకజ్ఞానేఽవిషయతాయా అవిశేషాత్ ॥ ప్రత్యక్షే వ్యాపారాదేరన్యబాధబుద్ధేరపి సాధ్యవచ్ఛేదకీభూతవిషయతాసంబంధేన ప్రత్యక్ష
సామగ్రీప్రతిబంధకతాయాస్సత్త్వాత్ । ఏవం త్రివిధయా బాధనిష్ఠప్రతిబంధకతాతస్సాధ్యవచ్ఛేదకత్వసంబంధేన బాధప్రతిబంధకత్వవ్యాపకత్వవిరహాత్ తప
కం తు సాధ్యవ్యాపకప్రతిబంధకతాశాలిన్యత్వమపహాయ సాధ్యవ్యాపకప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకీభూతవిషయతాశాలిన్యత్వనివేశేన వ అవ్యాపకత్వం సంబంధావచ్ఛిన్నం త్రి
వ్యాప్యం సాధ్యవ్యాపకప్రతిబంధకతాశాలిన్యత్వపర్యాప్తౌ తదనురూపసంబంధేన వ్యాపకత్వం వహ్నివిశిష్టపర్వతత్వావచ్ఛిన్నధర్మికవహ్నిప్రకారకత్వాఖ్యం ప్రతి వహ్నివిశిష్టపర్వత
విశేష్యకవహ్నిప్రకారకజ్ఞానత్వేన ప్రతిబంధకతావత్త్వాత్ తద్విశేషప్రతిబంధకతాయా వ్యాప్యవహ్నివిశిష్టపర్వతరూపబాధప్రతిబంధకత్వవ్యాపకత్వాత్ తథా చ వహ్నివి
శిష్టపర్వతవిషయకజ్ఞానే అసత్త్వాన్న తత్రావ్యాప్తిరితి తు న సమీచీనం ఏవం సతి వహ్న్యాదిధర్మికవహ్న్యభావప్రకారకానుమితిత్వావచ్ఛిన్నయతామితిభానిరూపితప్ర
తిబంధకతాయాః ప్రత్యక్షసాధ్యవృత్తితయా వహ్న్యాదివిశేష్యకవహ్న్యభావప్రకారకానుమితిత్వావచ్ఛిన్నయతామితిభావ్యనిరూపితప్రతిబంధకతాయా అనుమిత్య-
వృత్తిత్వం తయా తాదృశబాధప్రతిబంధకత్వవ్యాపకతయా తాదృశైకానిరూపితప్రతిబంధకతాయాః అనుమితరస్య బాధబుద్ధేనవ్యాప్తిసత్త్వాత్తథా-

తాశూన్యత్వనివేశనమావశ్యకం । ఏవంపర్వతోవహ్నిమాన్ ధూమవానిత్యత్రవహ్నివిశిష్టవహ్నిమత్వర్తౌతాదృశజ్ఞానీయస్య వహ్నిప్రకారతానిరూపితవహ్నిపర్యాప్తత్వ ఏతదుభ
యధర్మావచ్ఛిన్నవిశేష్యతాయాః కేసాపిప్రతిబంధకతానవచ్ఛేదకతయాతత్ప్రసిద్ధ్వ్యానవత్ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకీభూతవిషయతాశూన్యత్వసంబంధేన అనుమితిప్రతిబంధక
తావత్వాత్తత్రానుమితిప్రతిబంధకతాంశయాస్తగతత్వదేతోవిశిష్టాంతరఘటకం తత్వనివేశనమపి ధర్త్వం ఖవతి యదియదభావాపావచ్ఛిన్నవిషయతాయాంప్ర
తిబంధకతావచ్ఛేదకత్వంప్రతిబంధకతానవచ్ఛేదకీభూతయద్యత్కించిద్ధర్మావచ్ఛిన్నవముఖ్యవిశేష్యతాత్వనిరూపకత్వంవాజ్ఞానేనివేశనీయమ్పద్వయంవారయితుంశక్యతేభాతి
మాన్హాతివమానితిజ్ఞానీయభాతిమజ్ఞతాత్వవచ్ఛిన్నవిషయతాయాః కేశాంశ్చిదపిప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకీభూతభాతిమానేవత్రదజ్ఞతిజ్ఞానీయవిషయ:
తాయాభావిమాన్హాతిమానితిజ్ఞానే అసతావదనుమితిప్రతిబంధకతాయా అనేనేవేన భాతిమద్వేవ వ్యాప్తిః । ఏవంవహ్నివిశిష్టవహ్నిమత్వర్తతవిషయతా[illegible]ం
త్కింపావిశిష్టవహ్నిత్వావచ్ఛిన్నప్రకారతానిరూపితవహ్నిపర్యాప్తత్వ ఏతదుభయధర్మావచ్ఛిన్నవిషయతాయాః ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వవిరహేణప్రతిబంధకతా
వచ్ఛేదకీభూతయద్ధర్మావచ్ఛిన్నవిషయతావేదనవహ్నివిశిష్టవహ్నిమత్వర్తవిషయతాయాః అపాదానంసంభవతీతి నవహ్నివిశిష్టవహ్నిమత్వర్తౌ ఇతివ్యాప్తిః
వస్తుతస్తుతావహ్నిమాన్ వహ్నిమానపర్వతోత్రవ్యమితాప్రకారకప్రత్యక్షసామగ్రీ ఏతాదృశప్రత్యక్షజ్ఞానవిశిష్టాసతిచ్ఛిన్నవిషయతానుపవేశ్యప్రతిబంధకతాతాదృశసామగ్రీ
వతాదృశప్రత్యక్షస్య ఏతత్కారణవిశిష్టాపకారణరూపావహ్నివంతుర్వతత్వధర్మితావచ్ఛేదకకవహ్నిప్రకారకజ్ఞానస్యాపిధర్మితావచ్ఛేదకజ్ఞానవిధయాతాదృశసామగ్రీ
స్త్రుంతగతతత్వాత్తన్నిష్ఠయాతాదృశప్రతిబంధకతాతస్యాః ఖాధప్రతిబంధకతావ్యాపకతయాతదవచ్ఛేదకీభూతవిషయతాశూన్యత్వస్యవహ్నిమానితిజ్ఞానేసత్వా

నగదాత్తరానుపలంభః తాదృశావచ్ఛిన్నధర్మికగగనవత్తాబుద్ధింప్రతిసర్వైస్తద్వ్యక్తిత్వేనగగనాభావప్రకారకనిశ్చయవిశిష్టఘటే తాదృశావచ్ఛిన్నధర్మికత్వసవాంశతగర్భతత్త్వప్రకారక
నిశ్చయత్వేనతన్మతే ప్రతిబంధకతాపత్తేః॥ అస్మన్మతే వాగగనత్వావచ్ఛేదేనగగనవత్తాబుద్ధింప్రతిసర్వత్రఘటమిత్యత్రావచ్ఛేదకగగనాభావప్రకారకనిశ్చయత్వేనైవ తద్రూపేణైవ
ప్రతిబంధకతాతథాపి స్వవ్యాపకత్వసంబంధేన వహ్నిమాన్ తదుభయసంబంధేనానుమితిప్రతిబంధకతావిశిష్టం యత్ప్రతిబంధకత్వం తద్విశిష్టాన్యత్వమేవ=
భిన్నానేనివేశనం తదాదోషస్యనావకాశసంభవతి తదాపి పర్వతత్వావచ్ఛేదేనగగనవత్తాబుద్ధిత్వావచ్ఛిన్నాయాః సర్వత్వధర్మికతావచ్ఛేదకగగనాభావప్రకారకనిశ్చ
యత్వావచ్ఛిన్నాప్రతిబంధకతాతద్వ్యాపకత్వస్యఘటధర్మికగగనప్రకారకబుద్ధిత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబధ్యతానిరూపితప్రతిబంధకతాయాసత్త్వేపితద్ధూమవ్యభిచారిత్వ
విరహాత్తాదృశోభయసంబంధేనానుమితిప్రతిబంధకతావిశిష్టఘటధర్మికగగనాభావప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాభావత్వ ఏవం ధూమాభావవ
ద్వృత్తివహ్నిత్వావచ్ఛిన్నవిశిష్టప్రమేయత్వప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నాయాః ప్రతిబంధకతాతస్యాః వ్యభిచారత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతావ్యభిచారిత్వవిరహాత్తావ
వహ్నిత్వధర్మికతావచ్ఛేదకప్రమేయత్వావచ్ఛిన్నప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నాయాః ప్రతిబంధకతాతస్యాః ధూమాభావవద్వృత్తివహ్నిత్వావచ్ఛిన్నవిశిష్టప్ర
మేయత్వప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాయాం చ వ్యభిచారజ్ఞానత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాయాః వ్యభిచారత్వాదవ్యాపకత్వాత్తాదృశో
భయసంబంధేనప్రతిబంధకతావత్త్వాన్నప్రమేయత్వవిశిష్టవ్యభిచారేతివ్యాప్తిః॥ స్వవ్యభిచారిత్వమాత్రోక్తౌ సుందరత్వతాదవ్యభావవాన్ వహ్ని
మానిత్యత్రసుందరత్వవిశిష్టపర్వతేఽవ్యాప్తిః॥ పర్వతధర్మికసుందరత్వప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాయాః ప్రకృతానుమితిప్రతిబంధకత్వాత్తస్యా
స్వత్వస్యబాధవిషయకత్వజ్ఞానేఽసత్త్వాదతస్స్వావ్యాపకత్వనివేశః॥ తదాచ పర్వతధర్మికసుందరత్వప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాయాః తాదృశ

౮

8

వ్యాపకఘటితప్రతిబంధకతాశూన్యత్వసంబంధేన జ్ఞానప్రతిబంధకతావిశిష్టజ్ఞానస్య ప్రసిద్ధత్వాజ్ఞానాంశే సంభవాపత్తిర్వారణీయా ఇచ్ఛానిరూపితాన్యత్వం జ్ఞాననిరూపి
తత్వం పారస్యవ్యాపకప్రతిబంధకతాయాం నివేశ్యైవ బాధప్రతిబంధకత్వావ్యాపకఇచ్ఛాప్రతిబంధకత్వస్య వహ్నివిశిష్టవహ్నిమత్త్వపర్వతవిషయకజ్ఞానే సత్త్వేపి వహ్నివిశిష్ట
వహ్నిమత్త్వపర్వతే అతివ్యాప్తిర్వారణీయా సంభవాత్ । జ్ఞాననిరూపితప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకఘటితఇచ్ఛావిషయత్వావచ్ఛిన్నఇచ్ఛానిరూపితప్రతిబంధకతావచ్ఛిన్నత్వస్య అవ్యా
పకఘటితప్రతిబంధకతాయాం నివేశేన దోషాభావాత్ । సర్వం గగనవదిత్యత్ర సత్వత్వావచ్ఛేదేన గగనవత్త్వాబుద్ధిం ప్రతి సద్ధర్మితావచ్ఛేదకకగగనాభావప్రకారకనిశ్చయత్వేన
ఘటో గగనాభావవాన్ పటో గగనాభావవానిత్యాదిసాధారణైకరూపేణ ప్రతిబంధకతావత్తే తాదృశపటే గగనాభావవత్త్వరూపబాధే వ్యాప్తిరసత్త్వే బాధప్రతి
బంధకతాయాం ఘటో గగనాభావవానితి జ్ఞానే విసత్త్వాత్తదవ్యాప్తిర్వాయా ఘటత్వావచ్ఛిన్నవిశేష్యకగగనాభావప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాఘ
టత్త్వావచ్ఛిన్నవిశేష్యకగగనవత్త్వాబుద్ధిత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబధ్యతానిరూపితా తత్పటాన్యత్వస్య గగనాభావవద్రూపే జ్ఞానే సత్త్వాదితి వాచ్యం నసవిశేషానం నిశ్చయత్వేన
ధర్మిక ఘటపటత్యాద్యాఘటపటవ్యక్తిధర్మితావచ్ఛేదకకగగనాభావప్రకారకనిశ్చయసాధారణైకనిశ్చయత్వస్య దుర్వచత్వాత్ అప్రామాణ్యజ్ఞానానాం గగనా
భావవతి ఘటే గగనాభావప్రకారకం గగనాభావాభావవతి ఘటే గగనాభావప్రకారకమిత్యాకారకానాం బాధస్య ప్రకారకనిశ్చయే విశేష్యతాయాం నివేశ్య విశేషణ
తాయాం నవినిగమనావిరహాత్ అనంతప్రతిబంధకత్వాపత్తిరతః పృథక్ పృథగప్రామాణ్యజ్ఞానాభావం నివేశ్య ఘటపటాదిధర్మితావచ్ఛేదకకగగనాభావప్రకారకనిశ్చయత్వే
నప్రతిబంధకత్వే లాఘవం వాచ్యం । ఇదమితి గగనవత్త్వాబుద్ధిసామాన్యం ప్రతి సర్వత్వావచ్ఛేదేన గగనాభావప్రకారకనిశ్చయస్య ప్రతిబంధకత్వం వాచ్యం తత్ప్రతిబంధకత్వవిశిష్ట
ప్రామాణ్యజ్ఞానాభావసత్త్వనివేశే ఘటో గగనవానిత్యాదిసాధారణగగనప్రకారకబుద్ధిత్వస్య ప్రతిబధ్యతావచ్ఛేదకత్వసంభవాదితి తథాపి విరుద్ధం యదుపసర్గతస్య

వవచ్ఛిన్న భావవత్తాబుద్ధిప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వమపి ప్రసిద్ధమపి ప్రసాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావవత్త్వావచ్ఛిన్నపర్యంతస్య ప్రకారతాయాం నివేశ
నాత్ర తద్భావవత్తాభ్రమప్రకారతాయాం విశేషణతాసంబంధేన వహ్నిమత్తాబుద్ధిప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వస్య తద్విశిష్టవహ్న్యసత్త్వాదితత్వ భావవ్యాప్తిః । రతత్ప్రకారతాయాం
సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వనివేశనమితి ప్రాగుక్తం త్రిభిః । ద్వితీయం ॥ శ్రీరామచంద్రాయ నమః ॥ యత్ర సాధ్యవత్తాబుద్ధిన విరోధిత్వం హేతుమన్నిష్ఠప్రకృతి ధర్మావ-
చ్ఛిన్నం విశేష్యకం యత్ తాదృశవత్తాబుద్ధిన విరోధిత్వ రూపం వాచ్యం గుణకర్మాన్యసంయోగాభావప్రమాయాం గుణకర్మసంయోగత్వబుద్ధివిరోధిత్వమపి తాదృశసాధ్యవత్తా
బుద్ధిర్వా హేతుమన్నిష్ఠప్రకృతి ధర్మావచ్ఛిన్నవిశేష్యతా బుద్ధివిశేష్యః అత్ర హేతుమన్నిష్ఠప్రకృతి ధర్మావచ్ఛిన్నవిశేష్యకసాధ్యవత్తాబుద్ధిప్రతిబంధకత్వాభావ ఇతి ప్రమేయత్వసామానా
ధికరణ్యేన సంయోగాభావనిశ్చయస్య ప్రమేయత్వావచ్ఛేదేన సంయోగత్వబుద్ధిం ప్రతిబంధకత్వే సత్త్వాత్ సాధ్యాభావప్రవ(సమూ)ర్తనాన్తర్గతప్రమేయే సంయోగాభావవా
న్ ఇత్యాకారప్రమేయత్వసామానాధికరణ్యేన సంయోగాదిభావవద్గాహిప్రమాయాం సంయోగవానితి ప్రమాత్వావచ్ఛేదేన ప్రతిబంధకత్వేన తత్త్వాత్ సంయోగాభావప్రసక్తిత్వాత్ తత్త్వవ-
ద్వ్యాప్తిః । ధర్మావచ్ఛిన్న విశేష్యకం తదాభావప్రమేయత్వస్య హేతుమన్నిష్ఠప్రకృతి తద్భావ నాత్ర వ్యాప్తిః । కిన్తు హేతుమన్నిష్ఠప్రకృతి తత్త్వం హేతుమతు మదితరావృత్తిత్వం
తదాభావవాత్మనం జ్ఞేయత్వాద్యనిష్టే హేతుమదితరావృత్తి సిద్ధవ్యాప్తిః । ఇతి చేత్ తత్ర వ్యాప్తకహేతుకత్వమేవ హేతుమన్నిష్ఠప్రకృతి । తద్ధర్మావచ్ఛిన్నం ప్రమేయాదౌ అతిప్రస-
మేయత్వావచ్ఛిన్నవ్యాప్తేః వాచ్యత్వసత్త్వాదితి ప్రమేయత్వమేవ వ్యాప్యత్వమేవ సద్వ్యాప్యహేతుమతీతి న సాధ్యాభావప్రమాసామానాధికరణ్యావచ్ఛిన్నవిశేష్యకసాధ్యవత్తాబుద్ధిన
ప్రతిబంధకత్వాభావాత్ తత్త్వావచ్ఛిన్నప్రమేయత్వావచ్ఛిన్నవిశేష్యకసాధ్యవత్తాబుద్ధిన ప్రమాదాం వ్యాప్తివారణసంభవే హేతుమన్నిష్ఠప్రకృతి । ఇత్యనుధావనం సంయోగే మితి చేన్న

దలప్రవిశేషకేచిత్తు ఘటఘటవిశిష్టస్పర్శత్వావచ్ఛేదకయానిరూపకత్వం ప్రమాయాం నవిశేషణే ఘటావత్త్వభావవాన్ వవిశిష్టైవసఘటాభావవానపి రుచి ఇతి బుద్ధ్యాసస్పవారణం సంబ
వత్తితాచ్ఛేదకయావవిశిష్టైవసఘటాభావవత్వప్రకృతతాలీనప్రమేయావవత్త్వభావవానితి ప్రమాయాం ఘటత్వవిశేష్యతాత్వం యానిరూపికత్వసపాత్ స్యం చవిశిష్టమతా బుద్ధ్యాన
౬ విరోధత్వస తద్విదవాచ్యత్వవత్త్వ ఇం సాధ్యాభావప్రకారతానిరూపితవిశేష్యతాత్వయానిరూపకత్వం నివేశతాదృశప్రమాయావారణాయితినివేశచ్ఛేదయత్వాత్తత్రం తాన
రోధినస్సువహేతువన్నిష్ఠవిశేష్యతానిరూపితప్రమాయాస్సాధ్యాభావప్రకారతాసావయాసేస్సాధ్యవత్తాబుద్ధ్యానప్రతిబంధకత్వం నాన్నిత్యేవం వాచ్యమపి తథాచప్రోదనస్త్రావి
శేష్యతానిరూపితవవిశిష్టసామానాధికరణ్యాభావప్రకారతాయాం అసత్వాన్నవాపి ఇత్యం వం సాధనతావచ్ఛేదకమాత్రావచ్ఛిన్నప్రకారతాయాం మనివేశేవి మహానస్కిం యత్త్వవత్త్వభా
వవాన్ పర్వతో వవిశిష్టైవసఘటాభావవానితి ప్రమాయాం మహానసీయత్వవత్త్వనేభావప్రకారతాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదకమాత్రావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వం వావనిష్ఠత్వా
భావాత్ వవిశిష్టైవసఘటాభావప్రకారతాయాంచ్చ వవిశిష్టమత్తాబుద్ధిప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వాత్ తాదృశసమయాహాయం బనియప్రకారతా మాదాయప్రకారతాయాం
ససాధ్యతావచ్ఛేదకమాత్రావచ్ఛిన్నత్వస్యవాచ్యత్వ ఇకి ంతు వవిశిష్టైవసతాకాశతాలోకభయవాన్ పర్వత ఇతి బుద్ధ్యానప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వస్యవవిశిష్టైవసతాకాశతా
కాలాభయవాన్ పర్వత ఇతి బుద్ధ్యానియప్రకారతాయాం సత్వాదవాచ్యమి వారణ యప్రకారతాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదకమాత్రావచ్ఛిన్నత్వనివేశనం ఎవం వవిశిష్టైవసఘటాభావి
వైస్సివాసం యోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకస్యసమయా యథా బాధ్యస్య తస్సమతస్సధికరణతావిశేష్యతాసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావవత్వం తదావచ్ఛేక
రణవిశేష్యతాసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకవవత్త్వనభావనిష్ఠప్రకారతాపిసాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావనిష్ఠత్వం చవిశేష్యతాసంబంధేన

తర్క ౭

తదవచ్ఛిన్నే అనుమితిప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణత్వాభావాద్ధూమవాన్వహ్నేరిత్యాదావతివ్యాప్తిః అత ఆహ సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వాదీతి విశేషణం నను వహ్న్యభా-
వసాధ్యకధూమాదిహేతుకే ధూమాభావసాధ్యకానుమితిప్రతివిషయతాసంబంధేన ధూమనిష్ఠవహ్న్యభావవద్వృత్తిత్వావిశిష్టజ్ఞానే నైవ ప్రతిబంధకత్వం ధూమనిష్ఠవహ్న్యభావ-
వద్వృత్తిత్వాయా అప్రసిద్ధ్యా విషయతాసంబంధేన తాదృశవిశిష్టస్యాప్రసిద్ధేః । కింతు వహ్నిమత్వావచ్ఛిన్నవిషయతానిరూపితాధికరణత్వావచ్ఛిన్నవిశిష్టతానిరూపి-
తధూమనిష్ఠవృత్తిత్వత్వావచ్ఛిన్నవిషయతాశాలినిశ్చయత్వేన తద్వహ్నిమాన్ధూమాదిత్యత్ర విషయతాసంబంధావచ్ఛిన్నధూమపాత్రకవహ్నిసాధ్యకానుమి-
తిప్రతిబంధకతాపర్యాప్త్యధికరణే అసిద్ధ్యవ్యాప్తిరేవ సంభవతి కథం సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వస్యాభిధానం సంగచ్ఛతే నైతత్ప్రమితిపక్షే అనుమిత్యుపధానతా-
వచ్ఛేదకతద్వైతు కానుమితిజనకపరతయా ధూమనిష్ఠవృత్తిత్వం వహ్నివ్యాప్యధూమవదితి తత్ప్రకారకానుమితేరపి తాదృశానుమతిత్వాత్ తాం ప్రతి వహ్నివ్యాప్యధూమా-
భావవిశిష్టధూమనిష్ఠవృత్తిత్వాయా విషయతాసంబంధేన విశిష్టం యజ్జ్ఞానం తత్వేన ప్రతిబంధకతాయా విషయతాసంబంధావచ్ఛిన్నతాదృశానుమితిప్ర-
తిబంధకతావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణత్వం వహ్నివ్యాప్యధూమాభావవిశిష్టధూమనిష్ఠవృత్తిత్వాయా అప్రసిద్ధ్యం తదభావవద్వృత్తిధూమనిష్ఠవృత్తిత్వాయాం న
వ్యాప్యత్వావచ్ఛిన్నే కింతు ధూమవాన్వహ్నేరిత్యాదావతివ్యాప్తిరేవ అతిప్రసక్త్యా వ్యాప్తిరభిధానం కృతం న చ ధూమవాన్వహ్నేరిత్యాదావపి వహ్నినిష్ఠధూమాభావవద్వృత్తిత్వా-
వచ్ఛిన్నవిషయతాసంబంధేన వహ్నివిశిష్టం యజ్జ్ఞానం తత్వేన వహ్నిహేతుకధూమసాధ్యకానుమితిప్రతిబంధకత్వం సంభవతి ధూమవత్త్వాదినా నానుపపత్తిరూపగావా-
అభావత్వాదినా ఘటపటాదిగాత్రం యద్ధూమనిష్ఠధూమాభావవద్వృత్తిత్వజ్ఞానం తస్యాపి వహ్నిహేతుకధూమసాధ్యకానుమితిప్రతిబంధకత్వాత్తాదృశవిశిష్టస్య

వైశిష్ట్యానవగాహి తాదృశాభావవైశిష్ట్యాసత్త్వాత్ః తత్ర పర్వతత్వావచ్ఛిన్నవిశేష్యతాకవహ్నిమత్తా బుద్ధిం ప్రతి కేవలస్య జ్ఞానస్య ప్రతిబంధకత్వాత్ తథా విశిష్టవైశిష్ట్యావగాహి వహ్న్యభావవానితి
జ్ఞానస్యాప్రతిబంధకత్వాదితి శ్రీరామచంద్ర యశసమః॥ ద్వితీయం సంప్రాప్తం ॥ సాధ్యాభావాధికరణవృత్తిత్వాభావ ప్రతిబధ్యతానుమితివిరోధిత్వం నాస్తి ద్వితీయం=
వ్యాప్తిః సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వాభావస్తత్త్వరూపేణ సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వమేవ బాధ్యతావచ్ఛేదకం తథా చ తస్య వృత్తిత్వేన యత్ పరం హేతుపరం వృత్తిత్వ=
౧౦ పదం చ వృత్తిత్వసామాన్యపరం విరోధివత్వం చ ప్రతిబంధకజ్ఞానవిషయపరం తథా చ సాధ్యాభావవన్నిరూపితత్వనిష్ఠవృత్తిత్వసామాన్యేన ప్రతిబంధకజ్ఞానవిష
యతాభావవత్త్వం వ్యాప్తిః ఇత్థం చ వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావవన్నిరూపితధూమనిష్ఠవృత్తిత్వసామాన్యేన వహ్నిసాధ్యకానుమితివి
రోధిత్వాభావాన్నావ్యాప్తిః ఇతి లక్షణసమన్వయః యత్ర వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నాభావవద్వృత్తిత్వం తాదృశం సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వం తత్ర వహ్నిమద్ధ్వాభావవద్వృత్తి వహ్నౌ
ధూమ ఇతి జ్ఞానం తస్యాపి వహ్నిసాధ్యకధూమహేతుకానుమితివిరోధిత్వాద్ధూమనిష్ఠవృత్తిత్వసామాన్యేన ప్రకృతానుమితిప్రతిబంధకతాజ్ఞానవిషయతాభావ
భావ ఇత్యసంభవ ఇత్యత ఆహ అనుమితివిరోధిపదం విషయతాసంబంధావచ్ఛిన్నానుమితిప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణత్వపరం ఏవం చ ధూమనిష్ఠప్రసి
ద్ధసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వావచ్ఛిన్నస్య వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నాభావవద్వృత్తిత్వస్య విషయతాసంబంధావచ్ఛిన్నానుమితిప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికర-
ణత్వాభావాన్నాసంభవః తత్ర వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నాభావవద్వృత్తిత్వవృత్తి తద్విషయకజ్ఞానస్య వహ్నిసాధ్యకానుమిత్యసంభవాద్ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యత్ర
తాదృశాసంబంధావచ్ఛిన్నధూమాభావవద్వృత్తిత్వావచ్ఛిన్నస్యానుమితివిరోధితావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణత్వాన్నాతివ్యాప్తిః ఏవం చ కేవలవహ్నినిష్ఠవృత్తిత్వ=

యథా అపి అనుమితిప్రతిబంధకతానతిరిక్తవృత్తిత్వాత్ సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వవిషయతాసామాన్యే అనుమితిప్రతిబంధకతానతిరిక్తవృత్తివిషయతావచ్ఛే-
ద్యం దర్శ్యత్వమితి నచ సాధ్యాభావవత్త్వవిశిష్టాధికరణనిరూపితయత్కిఞ్చిద్వృత్తిత్వావచ్ఛిన్నవిషయతాసామాన్యేన అనుమితిప్రతిబంధకతానతిరిక్తవృత్తిచ్ఛిన్నత్వం
తత్తద్వ్యక్తిత్వేనవక్తవ్యం తథాచ వహ్నిమాన్ నధూమాభావవత్త్వాభావవత్త్వ(వ్య)మపి వహ్నిమాన్ నధూమాభావత్వవిశిష్టాధికరణనిరూపితవృత్తిత్వవిషయతాయాస్తద్వ్యక్తి
సత్వాత్తాదృశాభావత్వవిశిష్టాధికరణనిరూపితవృత్తిత్వవిషయతాసామాన్యం తద్గతతానవచ్ఛిన్నసామాన్యాభావవద్వృత్తిర్ధూమ ఇతి జ్ఞానీయత్వవిషయ
తాదిం తువహ్నిమాన్ నధూమాభావవద్వృత్తిర్ధూమ ఇతి జ్ఞానీయవిషయతైవ తత్సామాన్యం చ అనుమితిప్రతిబంధకతానతిరిక్తవృత్తివిషయతాభిన్నత్వాన్నావ్యాప్తిరి
తి వాచ్యం పవంసతిదూమవ్యాపకవహ్ని రిత్యాదౌ ధూమాభావవద్వృత్తిర్వహ్నిరిత్యాకారకజ్ఞానీయత్వవిషయతాసాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛే
దకరూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వవిశిష్టాధికరణనిరూపితవృత్తిత్వనిరూపితానంతు ధూమవ్యాపకతావచ్ఛేదకరూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభా
వవద్వృత్తిర్వహ్నిరిత్యాకారకజ్ఞానీయవిషయతైవ తత్సామాన్యం చానుమితిప్రతిబంధకతానతిరిక్తవృత్తివిషయతాభిన్నత్వే సనత్వదతివ్యాప్తిర్దుర్వారైవేతి
చేన్న సాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకతయా [illegible] వంతోధర్మప్రతియోగితాసంబంధేన తద్ధర్మావచ్ఛిన్నవిశిష్టప్రతియోగ్యభావస్తదధికరణవృత్తిత్వవిశిష్టపాతుతా
వచ్ఛేదకావచ్ఛిన్ననిరూపితవిషయతాసామాన్యమనుమితిప్రతిబంధకతానతిరిక్తవృత్తివిషయతావచ్ఛిన్నం తాదృశపాతుతావచ్ఛేదకరూపవత్త్వం వ్యాప్తిరిత్యస్య
వివక్షితత్వాత్ ॥ శ్రీ ప్రగల్భం వృత్తిర్యస్యలక్షణం సమగ్రం ॥ యథావంతు సాధ్యాభావాః ప్రత్యేకం తత్తత్సబూచియసనిష్ట యద్ధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితా

తువిషయతాసంబంధేన తత్ర సత్త్వాత్ తస్య ప్రతిబంధకత్వాపత్తేః కింతు ప్రతియోగితాసంబంధేన ధూమాభావావచ్ఛిన్నవిషయతానిరూపిత అభావత్వావచ్ఛిన్న
విషయతానిరూపిత అధికరణత్వావచ్ఛిన్నవిషయతానిరూపితవహ్నినిష్ఠవృత్తిత్వావచ్ఛిన్నవిషయతాశాలినిశ్చయత్వేనైవ తథా చ నిరుక్తసాధ్యాభావవత్తానిరూపితవ
హ్నినిష్ఠవృత్తితాసామాన్యేన అనుమితిప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతా యా కాపి విషయతాసంబంధావచ్ఛిన్నాయాః పర్యాప్త్యధికరణత్వాభావప్రయుక్తవివేశవ్యాప్తిః భగ్నశేకేనానః
౧౧ తిరిక్తవృత్తిత్వరూపావచ్ఛేదకత్వం నివేశితం తత్రానుమితిప్రతిబంధకతాయాః విషయతాసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాయాః పర్యాప్త్యధికరణనోక్తత్రయేణ తత్రాప్
సత్త్వాదప్రసిద్ధిర్నిబంధనాదిత్యాప్తివాక్యేతి కథం తద్విధానం సంగచ్ఛత ఇతి వాచ్యం। ఏవం వహ్నిధూమానుమానాదిష్వపి ధూమాదేర్హేతుకవహ్నిసాధ్యకానుమితిప్రతిబంధకతా
యా విషయతాసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణత్వస్యాప్రసిద్ధ్యసంభవః। అతో విషయతాసంబంధావచ్ఛిన్నత్వం పరిత్యజ్య కేవలమనుమితిప్రతిబంధక
తావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణత్వస్యాభావో వివక్షణీయః। ఏవం చ ధూమహేతుకవహ్నిసాధ్యకానుమితిప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణత్వం యత్ పరస్ప
రనిరూప్యనిరూపకభావాపన్నవిషయతాశాలినిశ్చయత్వప్రసిద్ధం తద్వ్యక్తివ్యాపకతాత్పర్యేశప్రతిబంధకత్వాదేః ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణత్వా
భావస్య తద్వత్త్వాన్నిష్ఠ ధూమాభావవద్వృత్తిత్వస్య తద్వతివ్యాప్తిరతో నతిరిక్తవృత్తిత్వరూపావచ్ఛేదకత్వం భగవదీశేన నివేశితం ననుసారత్వాభావవత్వనిరూపితవృత్తిత్వావచ్ఛిన్నవి
శిష్టవిషయతాసామాన్యేన అనుమితిప్రతిబంధకతానతిరిక్తవృత్తిత్వవిషయతావచ్ఛిన్నం తథా చ ధూమవత్పక్షకానుపహితవహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యత్ర ధూమవత్ప్రక్షేః వహ్నిత్వేన స్వరూపభా
వాన్స్తవయత్రవహ్న్యభావేయం నత్రప్రమరూపవహ్న్యభావవద్వృత్తిత్వం ధూమవృత్తిరిత్యాకారకం యత్ జ్ఞానం తద్విషయవహ్నితావచ్ఛేదకధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితావిషయతా

ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం తత్ర తద్ధర్మావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకః తద్ధర్మవత్త్వమేవ వ్యాప్తిః ౧ ఇతి తన్నిరస్తం గుణకర్మాన్యత్వవిశిష్టసత్తాభావవాన్ ప్రమేయత్వాద్విశిష్ట-
సత్తాభావాశ్రయత్వం గుణకర్మాన్యత్వవిశిష్టసత్తాభావే భావత్వప్రమేయత్వ తత్త్వభావస్య సమానాధికరణయోః ప్రమేయత్వవిశిష్టసత్తాత్వరూపాభావత్వమితి యద్ధర్మావచ్ఛి
న్నప్రతియోగితాకాభావత్వం తద్ధర్మవత్త్వేన ప్రమేయత్వవిశిష్టసత్తాభావస్యాపి ధర్మః ౧ ం శక్యతయా తన్న చ ప్రమేయత్వవిశిష్టసత్తాభావత్వావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదక
త్వమితి వ్యాప్తిః ౧ కింతు యద్ధర్మావచ్ఛిన్నేతి వస్తుతో గుణకర్మాన్యత్వవిశిష్టసత్తాభావవాన్ ప్రమేయత్వవిశిష్టసత్తాభావాదిత్యత్ర అనుపపన్నాభావగర్భసాధ్యాభావవ్యా
పకతాశ్రయీభూతాయాస్సత్తాయాః ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం స్వావృత్తివ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వం తత్సుఖాభావసంసర్గాత్ ఇతి యత్ప్రతియోగితాకా
భావస్య వచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యస్య ధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావచ్ఛిన్నత్వమేతదుభయాభావస్య ప్రతియోగితాకత్వమప్యభావేన విశేషణీయత్వం అవశ్యం వ
క్తవ్యం అన్యథా ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యత్ర వహ్నిసంయోగాభావవదాయోగవ్యాపకత్వాపత్తేః ౧ ఏవం చ ప్రాగుక్తే ప్రమేయత్వవిశిష్టసత్తాభావాభా
వరూపపాత్వభావప్రమేయత్వవిశిష్టసత్తాభావస్యాధికరణం యత్ర ప్రమేయవిశిష్టసత్తా నాస్తి ౧ తయా తద్వృత్తిత్వాభావసత్త్వం ఏవం ష్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావచ్ఛిన్నత్వమేవ
తదాధేయతావ్యాప్తేః తత్సత్త్వాభావస్య వ్యాపకవృత్తిత్వవిరహాత్ ౧ కేవలాన్వయ్యభావపరాభవః ఘటాద్యుపరి ప్రమేయత్వాభావవత్త్వం ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకం నవా తద్వ్యా
పకతావచ్ఛేదకమితి నాతివ్యాప్తిః ౧ ఇతి చేత్ తత్రాపి శబ్దవత్తేఘటాభావోచ్ఛేదాభావస్తాదాత్మ్యసంబంధేన ఘటాభావవత్త్వవారితే ౧ తదా వఘటాభావచ్ఛిన్నమభా
వత్వాదిత్యత్ర ఘటాభావచ్ఛేదాభావరూపసాధ్యభావే ఘటాభావరూపే ఘటాభావచ్ఛేదసామానాధికరణ్యస్య ధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావచ్ఛిన్నత్వ [illegible] తదుభయయోన=
త్వాత్ ఘటాభావచ్ఛేదాభావే న లక్షణాభావః ౧ అతో యదభావావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వేనావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్నాధికరణనిష్ఠాధికరణతానిరూపితవచ్ఛేద

గితాకాభావవత్త్వం తత్ర తత్సమానాధికరణవృత్తి తత్ తద్రూపం యద్రూపావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వం తద్రూపప్రకారకధర్మితావచ్ఛేదకత్వమిత్యర్థః గుణాన్యత్వవిశిష్టా
సత్తాభావవాన్ ద్రవ్యత్వవిశిష్టసత్తాభావవాదిత్యత్ర గుణాన్యత్వవిశిష్టసత్తాభావాభావవసద్ద్రవ్యాన్యసత్తాభావవద్ఘటాసమానాధికరణత్వాదవ్యాప్త్యాపత్త్యా గుణాన్యత్వ
౨ విశిష్టసత్తాత్వస్వరూపం తదభావస్య ద్రవ్యవృత్తి యద్ధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వమిత్యత్ర యద్ధర్మపదేన ద్రవ్యాన్యత్వవిశిష్టసత్తాభావసాధ్యపక్షే ఘటత్వం శక్యతయా
తస్య తత్ర ద్రవ్యాన్యత్వవిశిష్టసత్తాభావవత్త్వాదతివచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వాదతివ్యాప్తిరతో యద్ధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వసాధ్యాభావసమా
నాధికరణావృత్తిత్వనివేశవైయర్థ్యం సాధ్యాభావవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వనివేశనిష్ఫలత్వం బహుతరకేన అన్యత్వ తాదృశానాం అత్ర పూర్వవత్సాధ్యాభావప్రతియోగిత్వాభావ యత్సమా
నాధికరణత్వం యో అభావస్తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకం యద్రూపావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకం తద్రూపవత్త్వమిత్యనేనాపి పూర్వోక్తరీత్యా మేరుపూర్వోక్తాతి
12 వ్యాప్తిసంభవాత్ అభావే సాధ్యాభావసామానాధికరణ్యముపపద్య సాధ్యాభావవత్త్వాదితి సాధ్యాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వరూపసాధ్యాభావవ్యాపకత్వ
వివక్షయా వారణసంభవ ఇతి గుణాన్యత్వవిశిష్టసత్తాభావరూపసాధ్యాభావవతి ద్రవ్యే ద్రవ్యాన్యత్వవిశిష్టసత్తాభావాభావవద్వ్యధికరణస్య సత్వేన తత్ప్రతియోగి
తావచ్ఛేదకత్వస్యైవ తాదృశహేత్వభావే సంభవాత్ యద్రూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావే సాధ్యాభావవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వం పరిష్కృత్య తాదృశసాధ్యాభావసంప్రదర్శనం తత్ర
తాపి దృష్టాంతయా భావే గుణాన్యత్వనిష్ఠాభావగర్భసామానాధికరణ్యభావవ్యాపకత్వస్య నివేశనిష్ఫలత్వమిత్యవ్యాప్తివారకనిష్ఠపరిత్యాగే తదితరాభావనిరూపితానవచ్ఛిన్న
పంచాప్యభావేనిరూపకత్వవన్నిష్ఠభావస్వరూపసాధ్యాభావనిష్ఠనిరూపితాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాదిత్యభావేన సాధ్యాభావవ్యాపకత్వమసిద్ధం అతోఽయం
దరూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వసాధ్యాభావవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వానుధావనం ప్రయత్నేనకం తత్ర తత్సమానాధికరణవృత్తిత్వం సత్తాత్వసమానాధికరణావృత్తి యద్ధర్మావచ్ఛిన్న

పకతావచ్ఛేదకతాయా అభావాత్ తద్వ్యాపకత్వవిశిష్టసత్తాభావాభావరూపసాధ్యాభావాప్రసిద్ధ్యా కపిసంయోగాభావవాన్ సత్త్వాదిత్యత్ర యద్రూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగితా
కాభావత్వేన సాధ్యాభావాభావవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వమనవచ్ఛేదకత్వం గురుతరం ధర్మకృతమితి చేన్న వ్యాప్యవృత్తిమద్భావాభావత్వావచ్ఛిన్నప్రసక్తాన్ పత్తేః జగదీశ
మతే వవత్త్వాభావవాన్ ద్రవ్యత్వాదిత్యత్ర ప్రసక్తిః వవత్త్వాభావత్వసంయోగాధికరణత్వమవగాహతే న తు వవత్త్వాభావత్వేన తదధికరణనిష్ఠాధికరణతానిరూపకతావచ్ఛేదకత్వం
విశిష్టసత్తావాన్ గుణాదిత్యత్ర ప్రమాత్మకప్రతీత్యభావాత్ తత్ర వవిశిష్టసత్తాభావాధికరణతావచ్ఛేదకత్వస్య తాదృశప్రతీత్యనవగాహనాత్ ఏవం చ వవత్త్వాభావ
త్వే ప్రమాణాభావే వవత్త్వాభావాధికరణనిష్ఠాధికరణతానిరూపకతావచ్ఛేదకత్వస్యాభావాత్ యద్రూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వపదేన వవత్త్వాభావ
త్వగ్రహాత్ మతకత్వేన తత్ర సాధ్యాభావనిష్ఠాధికరణతానవచ్ఛేదకత్వ ఏతదుభయాభావవత్త్వే సతి సాధ్యాభావసమానాధికరణవృత్తిత్వేనోక్తేతి తు వవత్త్వ
భావత్వస్య సాధ్యాభావవన్నిష్ఠాధికరణతావచ్ఛేదకత్వేపి అధికరణతావచ్ఛేదకత్వాభావాత్ నిరుక్తోభయాభావవత్త్వస్య సాధ్యాభావసామానాధికరణ
ణ్యవృత్తిత్వస్య చ సత్త్వాత్ యద్రూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వవత్తేన వవత్త్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వస్య ధర్మస్య వాచ్యత్వేపి యద్రూపావ
చ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వే సాధ్యాభావవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వనివేశాపేక్షయా గౌరవాపత్తేః ఇత్యుక్తమపి నైవమపి యద్రూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగితా
కాభావత్వస్యావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణవృత్త్యనధికరణతానిరూపకతానవచ్ఛేదకత్వవదనధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావవచ్ఛిన్నత్వ ఏతదుభయాభావనివేశనే ధూమవాన్
వహ్నేః ఇత్యత్ర ధూమాభావసబాధింత్వేన ధూమాభావవిశిష్టసంయోగాభావస్య ద్రవ్యత్వసంయోగత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వేనావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణతావచ్ఛే
దకత్వస్య తద్గుణాంశయుక్త్యా విరహాత్ తాదృశోభయాభావత్వేన వవత్త్వసంయోగాభావవత్తాదాత్మ్యేతి వ్యాప్తివారణం న సంభవతీతి వాచ్యం యద్రూపా

౧౩ 13

కత్వవన్నధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావభిన్నత్వతదుభయసత్త్వధర్మ ఏవం యదపి పావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వం నివేశనీయం తథాచ ఘటయాబావసమవాయావస్వఘటయాబావచైత్రాబావ
వాన్ ఘటయాబావ ఇత్యాపత్తిప్పవహారబాధావాత్ ఏవం ఘటయాబావభేదాభావే తే ఘటయాబావభేదత్వావచ్ఛిన్న అధికరణతావచ్ఛేదకత్వస్య వివారాదేవ అభయాబావసత్వాదిని
తి ఘటయాభావే చైత్రాబావప్రాలజ్జగా ఘటకే ఏవం చ త్రవ్యాసస్యత్వవిశిష్టసత్తాభావత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావతే ఎత్రవ్యాసస్యత్వవిశిష్టసత్తాభావత్వావచ్ఛిన్న అధికరణతాని
రూపకతావచ్ఛేదకత్వవిరహాదేవ తాదృశాభయాభావసత్త్వాత్ తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకభూతత్రవ్యాసస్యత్వవిశిష్టసత్తాభావస్య ప్రత్యభావస్యత్వవిశిష్టసత్తాభావవ్యాపకతా
వచ్ఛేదకత్వాత్ పూర్వోక్తాతివ్యాప్తిరితి తావత్సన్నవమతేలాయ దుర్భుపావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వే సాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వస్య అధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావభిన్నత్వ ఏవత
దుభయోస్సత్త్వాత్ త్రిత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగివిధేయా నిరుక్తవృత్తిత్వావచ్ఛిన్నాభావస్యప్రవేశః వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావభిన్నత్వేతి భూయామవాన్ తృవపేత్నారిత్వత్రకూపవయాభావత్రే
సంత్రవయసస్వావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్నసమానాధికరణవృత్తిత్వనివేశః యద్యత్ర సత్తాబావవాన్ దవ్యాసస్యత్వవిశిష్టసత్తాబావవాదిత్యత్రాపి సాధ్యాబావవనా సామానాధికర
ణవృత్తిత్వస్య వాత్వబావేతేవ సత్త్వదతివ్యాప్తిస్సంభవతీతి విశిష్టసత్తాబావస్య సాధ్యతానుసరణం వ్యర్థం తథాపి విశిష్టసత్తాబావస్య తాదృశసాధ్యం పాతయాప్యేవ్యత్ తత్రతా
దృశపాటేలాసాబద్యతాద్రవ్యాసస్యత్వవిశిష్టసత్తాబావవాన్ గుణకర్మస్యత్వవిశిష్టసత్తాబావవాదిత్యాదావత్ర తివ్యాప్తిస్సంభవతి ద్రవ్యాసస్యత్వవిశిష్టసత్తాబావసాధ్యకసత్తాభా
వాయుత్వస్సధితయరేవ ఇతి న తత్ర వ్యాప్తి ప్రసక్తిః కేవలావిశిష్టసత్తాభావసాధ్యత్వానుసంధానమవేత్యం తథాచ సాధ్యాబావవత్తిద్రవ్యేన త్రవ్యాసస్యత్వవిశిష్టసత్తాబావసత్త్వా
త్ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకమేవ ద్రవ్యాసస్యత్వవిశిష్టసత్తాబావాభావత్వం ఇతి సవాన్యా బావత్వం సాధ్యాభావవ్యాపకతావచ్ఛేదకమితి న తత్ర వ్యాప్తిః కిం న ను సాధ్యాబావవ త్త్వాః
ధికరణతానిరూపకతావచ్ఛేదకత్వస్య యద్ధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాబావే తేన నివేశేపి ద్రవ్యాసస్యత్వవిశిష్టసత్తాబావరూపసాధ్యాబావాధికరణానిష్ఠాధికరణతా నిరూ

ప్రసిద్ధస్య తత్రాసంభవాత్ తత్రః ప్రతియోగితావచ్ఛిన్నాధికరణస్య ఘుంయ అవ్యాప్యత్వే తత్పనివేశే చసప్రపదేన వహ్నిత్వంధర్మం న శక్యతే సంయోగేన వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నాధికరణ
త్వస్య పర్వతేన తాదృక్ ఏవం చ వహ్నిసంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం యద్ద్రవ్యత్వం సంయోగేన తదవచ్ఛి
న్నాధికరణప్రసిద్ధస్య పదేన గృహీతుం శక్యతే తయా ద్రవ్యత్వవ్యాప్యత్వవిరహాత్ వ్యాపకతావచ్ఛేదకతా వ్యక్తత్వం తత్సంయోగాంశం తత్సమానాధికరణధర్మావ
చ్ఛప్రతియోగితాకాభావాః తావదన్యతమత్వవ్యక్తిత్వం తదన్యతరరూపేణ సామాన్యం విరహాత్ యం గగనాభావస్య తద్భిన్నత్వం తదన్యతరరూపేణానివేశితం గగనేన
న్నైవ యత్ప్రతియోగితాకాభావస్య వచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యస్యాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నత్వాభావచ్ఛిన్నత్వం తదుభయం భావసాధ్యకహేతౌ వ్యాప్యవృ
త్తిరిత్యుక్తం నన్వేవం తథా చ సంయోగేన ద్రవ్యసాధ్యకరణ ప్రసిద్ధస్య విశేషణ ద్రవ్యత్వాభావ ప్రతియోగితాయాం ధర్మవత్త్వతయా తత్సంయోగ
సంబంధావచ్ఛిన్నద్రవ్యత్వాభావమాదాయ అవ్యాప్తిర్ద్రష్టవ్య ఇతి తత్సమానాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావవ్యధికరణ ద్రవ్యత్వరూపసామాన్య విశేష
ధర్మావచ్ఛేదకాభావమాదాయ సామాన్యస్య సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకద్రవ్యత్వాభావేన తద్వత్సమనియతాభావ సాధ్యైక్యేన తవ సాధనత్వేన ఙ్ఞా
యతద్వ్యాభావమాదాయ తస్మిన్నపి తత్రతత్త్వవ్యక్తిత్వేన తథా చ సంయోగేన వాచ్యతాద్వావచ్ఛిన్నాధికరణత్వనిష్ఠప్రతియోగితాతదవచ్ఛేదకత్వం యత్
తాదృశవ్యక్తిత్వం తదవచ్ఛిన్నాధికరణ ప్రసిద్ధపదేన తాదృశప్రతియోగితాయా ఆధారకసంభవాత్ ఇతి ప్రతియోగితాయా అవచ్ఛేదకత్వం వహ్నివ్యక్తిత్వం వహ్నిత్వావచ్ఛి
న్నావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకం భవత్యేవ తేన గగనాభావత్వం తదన్యత్వమేవ తదన్యతరరూపేణ సామాన్యం వాచ్యం న సంభవాత్ స్వవృత్తిత్వతత్సమానాధికరణసంయోగత్వ వ్యాప్యత్వం తాదృశత్వం తత్రేతి

వహ్నిత్వప్రతియోగితాకాభావత్వేన స్వావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణావృత్తిత్వనిరూపకతానవచ్ఛేదకత్వమేతదుభయాభావస్యావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్నసమానాధికర
ణావృత్తిత్వమధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వమేతదుభయావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావస్య ద్రూపేణాయం దణ్డాభావవచ్ఛిన్నవాన్వ
౧౪ కతావచ్ఛేదకత్వస్య వివక్షితత్వాత్ తథా చ వహ్నిసంయోగాభావత్వేన వహ్నిసంయోగత్వావచ్ఛిన్నాధికరణానిష్ఠాధికరణతానిరూపకతావచ్ఛేదకత్వస్య అధికరణతావ
చ్ఛేదకత్వాభావాదేవ తాదృశోభయాభావస్య ఏవం స్వావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణావృత్తిత్వమప్యస్తి అతో నాతిప్రసఙ్గః తాదృశోభయాభావో నాస్తి శిఖిబాణేనసవహ్ని
14 సంయోగాభావో లఘుర్గౌరవాత్ ఘటాభావభిన్నఘటాభావత్వాదిత్యత్ర ఘటాభావభేదాభావత్వేన ఘటాభావత్వసమానాధికరణావృత్తిత్వమధికరణధర్మావ
చ్ఛిన్నాభావభిన్నత్వమేతదుభయాభావో నాస్తీత్యత ఆహ తద్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగివిధేయతానిరూపకత్వానవచ్ఛిన్నాభావప్రవేశే అధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావనం
ప్రవేశాయామధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావభిన్నత్వమితి ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యత్ర ధూమాభావత్వస్య స్వావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నసమానాధికరణత్వనివేశే నస్యా
త్ ధూమాభావనభావేతి యత్వం యావత్ తస్య వహ్న్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావస్య వర్ణనత్వముత్పత్తిప్రభృతి ఇతరరూపేణ సమవాయసంబన్ధావచ్ఛిన్నప్రతి=
యోగితాకద్రవ్యత్వాభావే ఘటభిన్నే ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం సంయోగేన స్వావచ్ఛిన్నాధికరణావృత్తిత్వమప్యస్త్యభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకం తత్ర భిన్న
త్వభవతీతి ఘటభిన్నత్వప్రతియోగివత్యధికరణతానియామకసామాన్యధర్మాపావచ్ఛిన్నప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్యావలఘుర్గౌరవత్వాత్ అన్యథా వహ్నిమాన్
ధూమాదిత్యాదౌ ధూమాదేరపి ధూమవహ్న్యోః సంయోగావచ్ఛిన్నత్వేన ఘటాభావస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వయా ధూమవహ్నినిష్ఠాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకా

సంభవతీతి కథం తదుభయవృత్తి చేన్న రూపద్వయాభయాభావవత్వస్య ప్రతియోగితాకాభావే స్వప్రత్యయవృత్తిత్వే ఘటత్వావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యం తదన్యప్రతియోగి
తావచ్ఛేదకీభూత తాదృశోభయాభావావిశిష్టాభావత్వేన లఘుత్వాత్ తయోరుభయాభావత్వముపగృహ్య భవితవ్యమపార్శ్వతి తాదృశోభయాభావేతి తాదృశోభయాభావవత్వప్రతియోగితా
వచ్ఛేదకీభూతత్వోభయత్వాశ్రయసామానాధికరణ్యత్వాభావవత్త్వం విశిష్టసత్తాభావవానితి విశిష్టసత్తాభావో లఘుత్వాదుభయత్వాభావభవితవ్యమపార్శ్వతి తదుభయ
సాధ్యవ్యాపకాభావోఽపి వ్యధికరణ్యాభావో లఘుత్వాదుభయాభావభవితవ్యమపార్శ్వతి తాదృశసాధ్యత్వే వ్యాప్తిరితి వాచ్యం తత్ర వ్యధికరణ్యాప్తత్వే ఽభావస్య వ్యధికరణ్యపదవ్యక్తిసత్త్వేతి
త్వేన అభావస్య తత్ర ధర్మత్వం శక్యతావచ్ఛేదకత్వాద్యపి ఘటత్వం ప్రథమలక్షణసాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకప్రతియోగితాకత్వేన నివేశేపి గురుత్వం వృత్తి వ్యాపకవిశిష్టవాచ్యత్వాభావో
గురుత్వం లక్షణేతి తదభావవింశప్రతియోగితాశ్రయవృత్తిసాధ్యతావచ్ఛేదకీభూతం తం యద్వ్యంశవృత్తిత్వవిశిష్టవాచ్యత్వం తదాశ్రయసామానాధికరణ్యస్య తత్ర సత్వ
త్వాభావాభావప్రతియోగివ్యధికరణ్యం న తత్ర సంభవితుమపార్శ్వతి ప్రథమలక్షణసాధ్యాభావవనివేశనం బుధైః కేవలాత్తేఽసంభవతి తదాభావవత్త్వమపార్శ్వమాదిత్యాదౌ ప్ర
మేయసామాన్యాభావస్యాపి ఏవం తద్వ్యక్తిత్వేన వక్తవ్యసామాన్యాభావస్యాపి ప్రథమలక్షణసాధ్యాభావతయా తత్ర సాధ్యవృత్తిసాధ్యతావచ్ఛేదకీభూతధర్మావచ్ఛిన్నసామానా
ధికరణ్యవిశేషాభావాభావప్రతియోగివ్యధికరణ్యం తయోర్లఘుత్వాద్గురుత్వేన తత్ర భూతి యత్ తదధికరణవృత్తి తాదృశాభావస్య వక్తవ్యవ్యాధికరణరూపవృత్తి తద్భా
వస్య భూపేఽస తాత్ అవ్యాప్తిరతస్తదావశ్యకం కథం ద్వితీయలక్షణసాధ్యాభావాశక్యం విశేషణీయం ఏవం చ తద్వ్యక్తిత్వ తస్య సాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వాత్ తద్వ్యక్తిత్వేన
ప్రమేయసామాన్యాభావో నలఘుత్వాద్గురుత్వేన వాచ్యవృత్తిత్వస్యం యథా శృతత్వవిశేషవక్తవ్యేన తాదృశతాయోర్భయాభావమాదాయావిశేషవక్తవ్యమపార్శ్వతి
విత్యత్ర వ్యాప్తిసంభవతి కథం తదుభయత్వరూపవావ్యాప్తి తత్ర నిత్యనపుంసకాభావమాదాయావ్యాప్తేరుదావసంబంధేన వృత్తమితి చేన్నవాచ్యవృత్తి

సంయోగాభావసామాన్యప్రతియోగివ్యధికరణత్వఘటితవ్యాపకతావచ్ఛేదకసామాన్యేవ్యాపకతావచ్ఛేదకరూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వసామాన్యేన బాధితమ్ తదవ
చ్ఛేదకవృత్తి। తత్ర బాధితో భగవద్వృత్తి। భిన్నాయాస్సభగవద్వృత్తి। తత్ర బాధవప్రత్యేకం తదవృత్తితద్రూపావచ్ఛిన్నాసి। తద్వ్యాప్యత్వ। రతసాధ్యాభావవ్యాప్యవృత్తి। తదనన్తరం
ననుతథాపిసంయోగాభావస్యకేవలాన్వయిత్వం గగనాభావ తద్వ్యాప్యసమనియతాభావానామైక్యమతే భగవద్వృత్తేస్సభగవద్వృత్తి। తత్ర బాధేన గగనాభావత్వమితి గగ
నాభావ త్వమితి గగనాభావతదవచ్ఛిన్నత్వ ఏతదన్యతరరూపావచ్ఛిన్నసంయోగాభావాద్యనసభాతి యన్నః కథం భగవద్వృత్తి। తస్యాభావాస్యా భావ ఇతి చేన్నమూలోక్తేశ్చైతన్యవేపిసంయో
౧౬ గ ఇత్యాదిప్రతీతిబలాత్ వృత్తికేపిసంయోగాభావో మూలావచ్ఛిన్నవృత్తి। గగనాభావస్తు। నిరవచ్ఛిన్నవృత్తి। ఇతి నకేపిసంయోగాభావో గగనాభావస్వరూపః। అవచ్ఛిన్నవృ
త్తికత్వాన్యస్య సాధ్యత్వేనతమసంభవాత్ ఇతి సంయోగాభావే గగనాభావనతవ్యత్వమ్। భగవద్వృత్తి। తత్ర భావేపి తదన్యస్యవ్యాప్తిః నను వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యత్రాపి వహ్నిసం
యోగాభావమాదాయప్రతియోగివ్యధికరణత్వఘటితవ్యాపకత్వప్రసంభవతి ఏవం ప్రమేయమిత్యాకారకయత్కించిద్వ్యక్తిత్వవిశిష్టాభావమాదాయ
15 సాధ్యాభావవ్యాప్యవృత్తి। తత్ర సుపాదనసత్త్వాసంభవసంభవతీతి కథం తత్ర మనసోపీతి సంయోగాభావత్వాద్యభావాద్యావత్వస్య సాధ్యత్వసమ్మతత్వమితి చేన్నయతిసాధ్య
భావేసాధ్యప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వే తథాపి వహ్నిసంయోగాభావమాదాయప్రతియోగిత్వమిత్యాకారకయత్కించిద్వ్యక్తిత్వ విశిష్టాభావమాదాయ చేదుత్పాదే
సంభవాత్ సాధ్యప్రతియోగికత్వావచ్ఛేదకతా గురుతరవ్యాప్యవృత్తి। తత్ర విశేషణత్వవృత్తి। వహ్నిసంయోగాభావసాధ్యకస్థల ఏవ వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ ఇంధ
నేపి నవవహ్నిసంయోగాభావసమనియతాభావానామైక్యనయమతే విశిష్టేన ఘటాభావరూపతయా న సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకరూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగి
తాకసాధ్యప్రతియోగితాకాభావాప్రసిద్ధిః నను సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకరూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాక తత్ర నను పాదానే తత్ర తాదృశసత్త్వే
వమాదాయవహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యత్రాతివ్యాప్తి। సాధ్యకే అవ్యాప్తిః। రుక్తా। ఏవవ్యాప్తి। వ ఏతద్రూపవాన్ సత్త్వాదిత్యాదౌ తద్రూపఘటాభావమాదాయావ్యాప్తి।

వృత్తిత్వాత్ అవచ్ఛిన్నత్వవిరహాత్ నిరూపితవృత్తితాతాదాత్మ్యాతిరిక్తసమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వం జలవృత్తిత్వే తేన నిరూపితవృత్తిత్వాభావే అతః తేన వత్తి
తాదృశాభావవారణం సంభవతి అత్ర సూత్రతాదాత్మ్యాభావనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితాధికరణనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితా యా వృత్తితా తదవచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వస్యాపి
సమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితా తదన్యప్రతియోగితాకత్వమేవాభావే నివేశనీయమ్ అతః తదాదాయ జలవృత్తితాత్వేన నిరూపితవృత్తితాత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగి
తాజలనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితాయా జలనిష్ఠనిరూపితత్వసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాకవృత్తితాత్వావచ్ఛిన్నతాదాత్మ్యప్రతియోగితాభిన్నసమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతి
యోగితాకత్వమేవ అభావే నివేశనీయమ్ తదభావమాదాయ నాతివ్యాప్తిః ॥ నన్వత్ర సాధ్యాభావనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితాధికరణనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితవృత్తితాత్వావచ్ఛి
న్నప్రతియోగితాకో ఘటాభావే ప్రసిద్ధ జలవృత్తితాత్వేన జలవృత్తితాత్వాభావవారణం సంభవతీతి వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యత్ర వహ్నిత్వేన ఘటాభావసమానాధికరణఘటత్వ
నగవృత్తితాత్వాభావస్య అతదాత్వేపి వహ్నిత్వేన యో ఘటాభావః సమానాధికరణవృత్తితాత్వేన ఘటాభావస్య తాదృశత్వాత్ తమాదాయ లక్షణగమనసంభవా
త్ అభావద్వయోపాదానం సమానాధికరణోపాదానం చ వ్యర్థమితి తాదృశ యేన వహ్నిత్వేన ఘటాభావ వహ్నిత్వేన ఘటాభావరూపసమానాధికరణవృత్తితో
తాదృశ సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నవృత్తితాత్వేన లఘుతయా వహ్నిత్వేన ఘటాభావ వృత్తితాత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితా ప్రసిద్ధా తదభావమాదాయ
లక్షణగమనసంభవాత్ అతో అభావద్వయోపాదానం సమానాధికరణోపాదానం చ సార్థకమితి సమాధానం నాజగదీశః ॥ అత్ర యది గురుధర్మ
స్య అవచ్ఛేదకత్వం న స్వీక్రియతే తదా వహ్నిత్వేన ఘటాభావాదిత్యత్ర తాదృశాభావస్య అధికరణం యో వహ్నిత్వేన కాలః తన్నిరూపితకాలి
కసంబంధావచ్ఛిన్నవృత్తితాత్వస్య కాలికసంబంధావచ్ఛిన్నవృత్తితాత్వాపేక్షయా గురుత్వాత్ తదవచ్ఛిన్నాభావప్రసిద్ధ్యా అభావద్వయోపాదానే ప్రసిద్ధివాదస్యాపత్ ఇతి దూషణం

త్వం సావచ్ఛిన్నవృత్తి । కాన్వైత్వమంగీకృతం తేన తథా చ సంయోగేన వహ్న్యాకారవాచ్యత్వవృత్తి । తయోః నవవిశిష్టత్వేన తాత్ర తాదృశో భయోరా బాధో లఘుగురుభూతః నిత్యసమవేత
త్వాదియత్నపరమాణురూపసమవాయత్వవృత్తి । తయోరూపత్వేన నిత్యసమవేతా బాధో అవచ్ఛిన్నవృత్తి । వాన్యవవేతి తాదృశాభావపరమాణురూపవాక్ష్మదత్వతాదృశాత్వత్రాభావ
తేన వా వ్యాప్తి । నిత్యశబ్దసామాన్యసమవేతత్వేతి కర్మత్వాకారయ ఏవ న తు నిత్యసమవేత ఇతి తత్పురుషః తదా సతి పార్థివపరమాణురూపత్వేన నిత్యసమవేతాభావ నన్వయరూపవత్వేన స=
౭౨ ద్వ్యాపకరూపత్వేన నిత్యసమవేతాన్యసద్వృత్తి కాపేస తాదృశవ్యాప్తి । యావంత సాధ్యాభావాస్తత్ర । తన భాతి యత్ర తత్ర । అధికరణవృత్తి । తాదృశాభావాస । త్వేత్వమితి
త్రభూవవాన్ సవేతాత్వత్రభూమామాభావసభాతి యేభ్యయభూవమాధికరణవృత్తి । తాదృశాభావస్య బలవృత్తి । తాదృశాభావోపి భవతి ఏవం పార్థివ విశిష్టనిర్ధూమవృత్తి । తాదృ
16 శాభావోపి ఏవం నిర్ధూమవృత్తి తువవిశిష్టవ తదుభయాభావోపి భవతి తత్ప్రసవవహ్నితాసత్వత్వవ్యాప్తి । వారణాయ తత్ర । తాసాధ్యాభావవృత్తి । తాదృశవ్యాపకవాసద్ధ
వృత్తి । భర్మనవచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వం నివేశితం ఏవమపి ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యత్ర ప్రబలవృత్తి । త్వనిర్ధూమవృత్తి । తాదృశాభావస్య ప్రతియోగితాయాః నిర్ధూమవృత్తి । త్వే
సామాన్యవసత్వాత్ తాదృశాభావయత్ప్రతియోగితాయా నిర్ధూమవృత్తి । తాదృశవ్యాపకత్వాత్ తాదృశాభావమాదాయాతివ్యాప్తి । వారణాయ సత్యామేవం గుణాభిన్నం
సత్వాదిత్యత్ర సాధ్యాభావాగుణాదిత్వాభావః తత్ర భాతి యేభ్యయస్య । అధికరణవృత్తి । తాదృశాభావః పూర్వోదుణవృత్తిత్వవిశిష్టవృత్తి । తాదృశాభావోపి భవతి తద్వృత్తిస్వపాతాస=
త్వాదతి వ్యాప్తి । రతస । తత్రాధ్యాభావవత్వత్ర । తాదృశతత్త్వేతి । తి యదనపి పూర్వగానిరూపితకాలికసంబంధావచ్ఛిన్నవృత్తి । తాదృశవిశిష్టస్య గుణాదివారణవృత్తి । త్వనాదితా
ప్యాయాః పూర్వోదుణవృత్తి తద్విశిష్టగుణాదాభావియత్ప్రతియోగితాయాస్తాదృశధర్మావచ్ఛిన్నతయావారణేన వృత్తి । తాదృశస్య నిర్ధూమవృత్తి । తాదృశస్య నిర్ధూమ

త్వావచ్ఛేదేయా హేతుతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నాధికరణతావద్వృత్తిత్వస్య లఘుత్వాద్యాహేతుతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నాధికరణతావద్వృత్తిత్వాద్యవ్యాపకసాధ్యాభా
వత్ప్రవేశః న తు కేవలసాధ్యవత్త్వస్య ప్రవేశః లఘుత్వాద్యఘటకత్వేన వ్యాప్త్యధికరణావృత్తిత్వస్య సాధ్యాభావవద్విశేషణతయా ప్రవేశే నవ్యాప్తిమతో ధూమాదావిత్యాదివ్యాప్తత్వే తేన సాధ్యకపోః
తు సమానాధికరణత్వనిరూపితత్వేన సాధ్యాభావస్య వ్యాపకవృత్తిత్వే అధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావస్యాసంభవాత్ తాదృశయావదభావవృత్తిగగనాభావత్వరూపసాధ్యా
తస్యాప్రసిద్ధ్యాప్రసిద్ధ్యా తత్ర చ దోషానుపపాదనే పినష్టా విశేషణాప్రసిద్ధిః ఏవం చ సమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నత్వం యత్ర సాధ్యాభావాదానంతర్యాదధికరణవృత్తిత్వాద్యాపా
దానం చ వ్యర్థం తదా చ యత్సమానాధికరణవృత్తియత్పరత్వాత్ తత్ర సాధ్యాభావానాం వ్యాపకవృత్తీనాం యావతా గగనాభావత్వం తత్త్వేనావ్యాప్తిః స
దావసత్త్వాత్ తాదృశసాధ్యాభావప్రాప్త్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావ ఏవ నవమానియతా భావా నాప్రసిద్ధమతే తత్ర గగనాభావత్వముక్తం శిలఘటీశసముచ్చయలక్షణాభా
రిణి తు తాదృశసాధ్యాభావానాం తత్ర తత్ర అయోగానాం కారణత్వభావప్రాపి భవతీతి గగనాభావత్వస్య తత్ర విరహాదేవ నాతివ్యాప్తిః ఇతి లాఘవమేవ వ్యాప్తి
తి కథముక్తం జగదీశేనేత్యాదివిశేష్యప్రవేశాకారవాది అత్రేదం బోధ్యం వ్యాప్తిమానసంబంధమాత్రవ్యాప్తిమానాలంకరణాదిత్యాదావేతాః ప్రవేశదూషణాలాఘవాది భే
దేన వచ్ఛిన్నావ్యాప్తిః భవతీతి గౌరవం తస్య చ దీధితికృతా సంయోగవవ్యాప్తిసాధ్యకత్వేన యస్య యస్య హేతుతాతత్త్వ ప్రతియోగితావ్యాప్తిర్జ్ఞానత్వేన కారణతా
భవతా యత్ తదీధితికారవంతేతుసంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నవ్యాప్తిసాధ్యకానుమితిం ప్రతి సంయోగసంబంధఘటితవ్యాప్తిజ్ఞానత్వేనైవ నచ ప్రతేకం తత్ర
దితస్య పనివేశాత్ దీధితికారమతే వనపదద్వయదుర్జ్ఞేయత్వాపత్తిరివాత్వం యద్వా తనుమతే అనుగతకార్యకారణభావః తదా చ నత్వే సాధ్యాభావవిశిష్టా
భావత్వవ్యాపకత్వమేవ వ్యాప్తిః వ్యాపకత్వం తం అధేయతానంసంబంధావచ్ఛిన్నగావ్యాప్యం సాధ్యాభావవైశిష్ట్యం చ స్వప్రభావతియ్యత్వసాధికరణవృత్తిత్వావచ్ఛిన్నా

తత్పర్యాప్త్యయమేవమత్ర గురుధర్మస్యావచ్ఛేదకత్వస్వీకారే ప్రసిద్ధ్యాపి బహుస్వత్వవిశిష్టఘటత్వస్య ఘటయానతిరిక్తవృత్తితయా బహుస్వత్వవిశిష్టఘటత్వే మహాకాలనిరూపిత-
కాలికసంబంధావచ్ఛిన్నవృత్తిత్వాభావప్రసిద్ధ్యా నాసిద్ధిరిత్యాశయేన వారకాలికత్వకేనమేవేత్యాహ గురుధర్మస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్వీకారే పి యాదృశరూపేణ దేశాప్రసిద్ధ్యా
స్తథైవ గురుధర్మస్యావచ్ఛేదకత్వస్వీకారే పి దోషాభావాన్న సంభవవిరోధం ఏవం కాలికసంబంధావచ్ఛిన్నవృత్తిత్వసామాన్యాభావస్యాపి సాధ్యాభావనిష్ఠావచ్ఛేదకతా నిరూ
౧౭ 17 పితాయా సాధ్యాధికరణనిష్ఠావచ్ఛేదకతా తాదృశావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్నాసత్తియా వృత్తిత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాభిన్నావచ్ఛేదకతాత న్నిరూపితసమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్ర
తియోగితాకత్వతయా గురుధర్మస్యావచ్ఛేదకత్వానంగీకారే పి తాదృశాభావాప్రసిద్ధిరితి చేన్నస్వావచ్ఛేదకత్వసంఘటనయా గురుధర్మస్యావచ్ఛేదకత్వానంగీకా
రే స్వాభావాభావవత్త్వే తద్వృత్తితయా జలవృత్తిత్వస్య లఘుతయా స్వాభావవద్వృత్తిత్వావచ్ఛిన్నాభావాప్రసిద్ధేః జలవృత్తిత్వావచ్ఛిన్నా
భావస్యాభావాభావనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితాయా జలనిష్ఠావచ్ఛేదకతాతద్భిన్నాయా జలనిష్ఠావచ్ఛేదకత్వనిరూపితతత్సంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదక
తాతన్నిరూపితప్రతియోగితాకత్వేనేతి తాదృశాభావప్రసిద్ధ్యాఘటయత్నాత్తేన గురుధర్మస్యావచ్ఛేదకత్వానంగీకారే దోషః అతఏవ సాధ్యాభావ నిరుక్తేత్యాం
ఘటయంతి లఘుణే అభావత్వయానుపాదానే తత్ర వాక్యే పి స్వైవదశకతా అతసాధ్యాభావాపి పాతుతావచ్ఛేదకసంబంధేన యస్య కస్యచిదధికరణే వర్తమా
నోగ్రవ్యః తేన సత్తాపాదాభావేతి తాదృశసత్తాభావస్యాపి యావత్తద్బావాంతర్గతతయా తదధికరణసామాన్యనిరూపిత సవిషయా=
యసంబంధావచ్ఛిన్నవృత్తిత్వాప్రసిద్ధ్యా తత్సజాతీయతదధికరణనిరూపితవృత్తిత్వాభావాప్రసిద్ధేః తదా చ సత్తాతియవఘటాభావపి తత్స
జాతీయస్య తదధికరణజలాన్నిరూపితసవిషయ తత్వాభావస్య ఘటికాధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకస్యైవ ప్రసిద్ధిసంభవనావ్యాప్తిః అత్ర తథాపాతుతావచ్ఛే
దకసంబంధేన యస్య కస్యచిదధికరణే తాదృశనాపేశాత్ అవిశిష్యనివేశేనాన్యో తాంసులావితం తదా చ పాతుతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నపాష్యధికరణవృత్తి

ప్రతియోగితావత్త్వ ఏతదుభయసంబంధేన తథా చ తస్య చ తదధికరణవృత్తిత్వాభావత్వమపి న దోషః సత్తావాన్ జాతేరిత్యాదౌ ద్రవ్యత్వోభయసంబంధేన సత్తాభావ
విశిష్టాభావస్య అప్రసిద్ధేన వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నత్వాత్ కింతు సత్తాత్వేన న ఘటత్వాభావవత్త్వవిశిష్టత్వం నిరూపితత్వోభయసంబంధేన ఘటత్వేన ఘటత్వప్రతియోగితాభా
౧౮ వవిశిష్టస్య స్వనిష్ఠాధేయతాసంబంధేన పాతిత్యాన్వయాత్ తత్ర వ్యాప్త్యనవకాశాత్ ఇత్థం చ ఘటాభావత్వేన ఘటాభావస్య జాతిత్వనిధూమావృత్తిత్వేన జాతివృత్తి
త్వ చ ఘటాన్యస్య నిధూమావృత్తిత్వేన ఉభయాభావస్య వ్యాప్యస్య తేనైవ నిరూపితత్వోభయసంబంధేన సాధ్యాభావవిశిష్టత్వం నిధూమావృత్తిత్వేన నిధూమావ
18 వృత్తిత్వాభావో ఘటత్వే సపక్షస్థాధేయతాసంబంధేన విపక్షాధికరణాత్ నిరూపితత్వోభయసంబంధేన సాధ్యాభావవిశిష్టాభావత్వవ్యాపకతా నాస్తీత్యత ఆహ
తన్నిష్ఠేత్యాది తన్నిష్ఠ ద్వితీయస్య లక్షణానుసరణం యజ్ఞాగభేదేన వృత్తంతదపి న సాధ్యసంబంధితేతి ఇత్యాద్యసాధికరణావృత్తిత్వవ్యాపకవ్యా
సఖ్యావృత్తిధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వమేతదుభయసంబంధేన సాధ్యాభావవిశిష్టాభావత్వవ్యాపకత్వం యదినివేశనేతత్తదాభావవిశిష్టాభావస్యాప్రా
విశేషణత్వవిశిష్టత్వేన వ్యాప్తిన్యాభావవిశిష్టాలోకావృత్తిత్వవచ్ఛిన్నాభావో పి భవతి తత్ర ధూమత్వాసంబంధేన పాతిత్యాన్వయాత్ అవ్యాప్తిరతస్సుజా
తీయస్యతసాధికరణావృత్తిత్వతద్భిన్నత్వ నదీనాధికరణాధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వమేతదుభయసంబంధేన సాధ్యాభావవిశిష్టాభావత్వ
వ్యాపకత్వం వివక్షితం తథా చాలోకావృత్తిత్వావచ్ఛిన్నాభావస్య తదధికరణావృత్తిత్వేతద్భిన్నాభావస్య తదధికరణావృత్తిత్వాదేతదభావసత్వే సమా
నాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వవిరహాన్నావ్యాప్తిః యథాశ్రుతగ్రంథానురోధేన సాధ్యాభావవ్యాపకత్వమేవ పాతాలనివేశనీయం వ్యాపకత్వం

न्यायविषयवाद
१८